

Unitat d'acció contra el feixisme.

Unitat de pensament contra la barbàrie.

Unitat d'esforços per crear una democràcia nova i una cultura nova.

L'artista i la revolució

El 17 de juliol, en el seu últim número, *Justícia Social* publicava un article amb la meua signatura en el qual s'invitava la Catalunya obrera a retre el més resolt homenatge a Màxim Gorki. Les circumstàncies han deixat la meua veu sense ressò, però aquell article prengué dos dies més tard una imprevista actualitat.

En efecte. Parlant de l'obra de Gorki, remarcava la importància de l'art en els moviments populars i anotava que els artistes al servei del poble són uns aliats valuosos, uns auxiliars preciosos, de la causa proletària.

Artistes foren molts dels preparadors de la Revolució francesa i artistes també — els més significats escriptors russos — els qui exerciren el paper de precursors de la Revolució bolxevic. Deia en aquell article — situem-nos, com llavors, en la història dels nostres dies — que els fonaments de l'origen de la revolució russa varen ésser plasmat i propagats precisament per l'art literari, que sense la rebellia magnífica, però bé que no sempre del tot conscient, d'un Tolstoi, d'un Dostoievski, d'un Sàltikov (Xedrin), d'un Andréiev, d'un Txékhov, d'un Artsebatxef, d'un Gorki, entre altres, la revolució bolxevic no hauria tingut, almenys no l'hauria tingut fins més tard, la força irresistible que la feu triomfar. Cal recordar la vida de la Rússia dels tsars i l'esclavatge profund a què tenia sotmès el seu proletariat, per a comprendre bé que els seus escriptors, amb llurs obres rebels unes vegades i de dissecció de les nafres del règim imperialista i capitalista altres, i també amb l'exemple de la valentia, foren els qui desvetllaren l'ànima adormida i llatzerada del poble rus (compto amb el seu gran percentatge d'analfabetisme, puix que un deixondiment molts cops es fa de manera indirecta) i la feren apta perquè pogués ésser recollida per una figura gegantina com la de Lenin.

La revolució espanyola, de la qual tots som actors, desfa en el més mínim aquest judici? Entenc que no. La gran massa del nostre poble poc està més deslligada de les coses artístiques que el cos principal de la multitud russa de vint anys enrera. Es veritat que ni Catalunya ni Espanya no possem una llista d'escriptors revolucionaris com la russa i que, encara, els nostres escriptors no tenen una influència tan viva com la d'aquells artistes que han traspassat gloriósament totes les fronteres. Tanmateix, la llista existeix i d'uns anys ençà es registrava una major tendència, més o menys acusada, a posar l'art al servei del poble; altrament, l'eficàcia de les manifestacions artístiques, principalment literàries, estrangeres, no ha estat pas perduda del tot a casa nostra. A més, cal distingir entre la revolució que brota esplendorosament per la seva pròpia força, perquè ha madurat el necessari, d'aquella altra que, tot i ésser puixant, espera el moment més propici i, mentrestant, es veu provocada per la inconsciència reaccionària.

Ben recentment, a propòsit dels actuals esdeveniments ibèrics, s'ha recordat que l'artista està amb el poble o hi està en contra. Des dels punts de vista polític i social, no existeix l'art pur. La pura artística és quelcom intrínsec a l'essència externa o el tema tractat. L'argument que l'artista, reclus en el títol de la torre de vori, ha de romandre al marge de la ruta que emprèn el món, de les angories i de les inquietuds populars, és bo per als acomodaticis per a aquells que tenen per lema l'anar tirant; un art guiat per aquestes normes sol ésser, amb les excepcions que confirmen la regla, fred i mancat de vibració, malgrat de la seva possible pureza. Des dels temps més remots fins a la data, l'art s'ha inspirat sempre en la realitat; el poeta, el pintor, el músic o l'escriptor pur han existit sempre, però la majoria de les vegades eren encarnats en homes que seguien el compàs del temps i compartien les penes i les alegries dels seus contemporanis. El món, avui, es troba en un moment d'agudització, en una lluita decisiva per a fixar els seus destins; progrés i reacció enfrontats — l'actual lluita espanyola ho posa en evidència —, forçosament tothom ha de prendre partit a una banda o a l'altra, i la posició de neutral, ja sigui en art, ja en qualsevol altra manifestació de la vida, no és possible en aquests instants, en els quals la realitat circundant posseeix una força arrabassadora. L'art pur, doncs, passa a ésser, en aquestes condicions, quelcom balder i desplaçat; una obstinació a conservar-lo equivaldria àdhuc a un luxe sense objecte que només podria ésser apreciat per aquells que es basteixen la vida a base de luxes, en contra de les inquietuds populars.

L L E G I U :

A la pàg. 2: COM SERÀ EL MÓN L'ANY 2036?

A la pàg. 3: LA U. R. S. S. I LA NO INGERÈNCIA, per A. P.

A la pàg. 4: Articles de Jordi Vallès i Josep Granyer.

A la pàg. 5: Un conte de Xavier Benguerel. Uns poemes de Jaume Terrades.

A la pàg. 6: MARX I ELS REALISTES DEL SEGLE XIX, per F. Schiller.

A la pàg. 7: HITLER I WAGNER, per Konrad Heiden. EL PIANISTA ITURBI DEMANA UN DICTADOR.

El concepte massa estès que l'art ha de tenir una pureza superior als esdeveniments vitals, ha pogut fer que, al nostre país, l'artista en general es desentengues fins ara de tot el que no fossin valors espirituals purs. Però el tomb complet que significa la nostra naixent organització sotragueja totes les coses, i l'art, com a exponent quintessenciat, espiritualitzat, dels sentiments del poble — aquest és el seu origen i la seva funció guadora —, s'ha d'emmotllar també a la realitat del moment i, per tant, cal que posi els peus a terra.

L'art està al servei del poble excitant-li, en la interpretació dels seus sentiments, la plasmació d'aquells neguits que han fet eclòsio però sense definir la forma i hi està

George Grosz: «Si tornava el Kaiser».

també orientant-lo, quan aquelles inquietuds han pres ja cos, en el camí de la construcció i del progrés incessant i hi està, encara, fent tasca educadora.

Els escriptors de la Rússia tsarista conduïren el poble a acabar amb la injustícia imperialista. Els artistes en general de la U. R. S. S., tant els palesament bolxevistes com els anomenats *populists* o companys de camí, col·laboren eficaçment en l'obra magna d'edificació de la nova societat; igualment útil resulta, per consegüent, un Boris Pilniak que un Fedor Gladkov.

Es indubtable que estar al servei del poble no vol dir simplement recollir les manifestacions externes o representar objectivament les actituds populars. Com es desprèn del que precedeix, són múltiples les maneres d'estar-hi, però totes han d'ésser alguna cosa més que epidèmiques. S'erraria el qui cregués que el trasllat a la tela d'un tema obrer significa per si sol fer una obra revolucionària; pot ésser una mateixa, per exemple, la pintura que ens ofereixi un moment de la lluita a Barcelona i la que ens presenti un plaçid camp amb el seu característic pagès al fons i pot no haver-hi la menor diferència entre un retrat de Carl Marx i un retrat del marquès de X. S'erraria també el qui cregués que es fa una obra al servei del poble canviant l'ambient burgès pel proletari en una novella (un llibre d'ambient burgès pot ésser antiburgès) o bé narrar sense passió una gesta obrera. Es quelcom més profund — i ben independent de la pura artística — el que dona el caràcter a l'obra d'art: la intenció, la força persuasiva, l'empremta pedagògica, la vehemència, és a dir, l'exteriorització de l'esperit i de la ideologia de l'autor, qualsevol que siguin el gènere emprat i l'ambient que es presenti. Els teatres d'Angel Guimerà i d'Ignasi Iglésias (cito només dos noms que aquests dies han estat recordats per obrers ben aliens al món espiritual català), amb tota llur candidesa, seran sempre més autènticament revolucionaris que l'obra de circumstàncies executada per la persona més hàbil. El company Shum, amb la línia graciós i simple dels seus traços, és el dibuixant català veritablement al servei del poble, a desgrat del foc incendiari i de la sang que altres puguin posar en les teles sortides dels seus tallers; la pintura dita proletària que sorgí a Alemanya i a Rússia al començament de l'edificació urssiana no fou sinó una perfecta pintura burgesa amb temes obrers o de la revolució bolxevic, i ni Johan Haerthfeld, ni Otto Nagel, ni Côme Pétrov no tenien la puixança revolucionària ni feien l'obra verament proletària del formidable George Grosz, potser el menys adaptat a aquella escola creada per ell.

Vol dir això que l'art al servei del poble no pot basar-se en manifestacions externes, sinó que ha de tenir eficàcia, la qual cosa significa que el fons ha de respondre a la forma. Vol dir també que no ha d'ésser demagògic, encara que la demagògia plagui a molta gent, ja que la seva funció és guiar i educar.

Els artistes catalans, en considerable nombre, s'han sumat entusiàsticament a les fileres antifeixistes i al nou ordre de coses que ja va definint els perfils. Aquesta adhesió ha de significar el naixement d'un nou horitzó artístic, l'adaptació a un florent règim social. Llur tasca pot ésser la d'uns excel·lents companys de camí. Cal, doncs, que l'esforç agafi recta i sana vigília, que l'atmosfera resclosida de l'ahir pròxim sigui totalment escabrida, i, al mateix temps, que es parli compte en les imprevistes que podrien fer marxar amb pas vacil·lant.

J. ROURE-TORENT

CONSIGNES

La tasca ardent

El record ja sorgir, d'una societat fluïda i tranquil·la, una imatge de l'intel·lectual: una cama sobre l'altra, assegut vora la taula on espera el cafè, el cigar entre els llavis, els ulls ensonyats mirant el món que passa. Era plaent, és clar, de fer d'espectador; d'entretenir-se a cercar els junts a les armadures rovellades; de complaure's en la feblesa de la gent per a sentir-se justificat en l'adopció d'aires superiors. Però ja no és l'hora de les coses plaents, sinó de les útils: aquella imatge desapareix, cremada, en moments ardents com els d'ara.

L'espectador a part, el set-ciències des del cadafal, han hagut d'emmudir. Fins la fórmula *aper damunt la barreja*, ja abandonada pel seu autor, és rebregada de decrepitud. Cal actuar dins la barreja: la veu de l'artista ha d'ésser un matís de la veu combatent del poble.

I cal força que la veu se senti, la veu que va rera la flama. Amb la mateixa ardència, però sense els estralls. Fogueres immenses hi ha hagut a Catalunya amb els temples en flames. Però els estralls del foc no arribaven a la superstició amb què la ronya papista havia infectat les consciències. Una veu ardent, una ventada poderosa, un aire subtil ha de purificar els indrets secrets del cor: deslliureu el món de la temença i l'atracció del Pecat; salveu els infants de l'infern catòlic. Que les mans perdin per a sempre l'esma dels rosaris; que els pits sentin l'horror de les medalles papistes, no per la nostra imposició, sinó pel convenciment d'altri.

Quan manen els enemics del poble, l'esperit de crítica és arma, palanca, explosiu. L'inconformisme es subtilitza per clivellar els murs opressors; es concentra congriant la força per a fer-los saltar. Però quan el poble cavalca poderosament vers el seu destí, el críticisme queda cec, estilit, si no calcigat. En l'hora de la tasca ardent, cal que l'artista recobri la innocència perduda, el poder de meravellar-se davant del món nou. Els ulls han d'ésser netejats de les teranyines sorgides en les llargues reflexions del gira que tomba introspectiu. Les mans han de recobrar l'esma de palpar el bloc de les coses i salvar els dits de perdre's en les subtils dels detalls.

I l'esperit ha de cremar el vell idol Egoisme per a lliurar-se a la cooperació. Així cadascun de nosaltres serà una mica tothom en la tasca ardent de bastir un poble nou. El pensament del poble s'obrirà pas irresistiblement. Donem-li el camí del nostre esperit arroentat fins a l'ardència dels temps nous.

C. A. JORDANA

Llegiu a la pàgina 8:

El llibre Blanc del Govern espanyol

En Gil Robles, després d'haver pres una part àrectissima en la preparació del moviment criminal dels generals; després d'haver aprofitat el seu pas pel ministeri de la Guerra per a organitzar la subversió, frueix de la vida a Saint-Jean-de-Luz mentre tot el país es dessagna per culpa seva.

L'objectiu indiscrèt ha sorprès el deixeble dels jesuïtes en una de les seves expansions a França, no fa gaires dies, i nosaltres no hem volgut privar els nostres lectors d'aquest document gràfic que palesa la mentalitat i la moral dels usadors.

uns camarades la varen convidar a sopar, i cada un dels presents a l'apat-d'acord amb un costum rus ben conegut—va cantar cançons populars del seu país. Finalment, algú va indicar a la nostra magnífica lluitadora:

—Bé: canta'ns alguna cançó de la teva terra.

«Pasionaria» es va negar repetidament; però, davant la insistència dels amics, hagué d'accedir i es posà a cantar amb energia aquest himne anarquista que recordava casualment:

Arroja la bomba
que escupe metralla...

Els companys russos es donaren per satisfets.

MIRADOR INDISCRET

«Pasionaria» cantatriu

La primera vegada que Dolores Ibarruri va anar a la U. R. S. S. es va trobar en una situació compromesa. A causa de l'idioma? Res d'això. A causa del folk-lore. Després d'una laboriosa reunió política,

«Xenius» facciós

Eugeni d'Ors ha atorgat un interviu a un redactor d'*Heraldo de Aragón*. El cèlebre «Mestre de Mestres», naturalment, és amb els rebels i es troba molt a gust amb la culta companyia dels requetés, «els quals

—ha dit— no trigarán a enlairar la bandera bicolor a la Puerta del Sol».

—Es possible que l'Ors estigui amb els facciosos?—demana un ingenu.

—No té res d'estrany. Xenius ha estat sempre un facciós de la literatura... i dels pressupostos d'Instrucció Pública — respon un clarividet.

Res d'això!

Reunió de Comitè de Fàbrica. La discussió és entusiàstica, tots els assistents exposen llur parer sobre la qüestió que es debat.

—Crec que tinc la solució — intervé el més jove de tots. I prenent alè, comença: —Abans de tot, he de fer una suggerència...

—Què dius, aquest? — salta el que actua de president —. Ja estem farts de gerències i de suggerències!

Raó de pes

Ens referim al Tomàs, el Tomàs del Poble Sec, quarantados anys, el coll de la camisa amb botó d'os, home popular entre els habituals del cafè de l'ideal. Els seus únics vicis: el tabac fort i les caramboles per tres taules.

Dimarts passat comparegué, com sempre, havent dinat, a la seva tertúlia, i a l'hora acostumada començà la seva partida amb «El Dèbil», adversari difícil. El Tomàs jugava amb un cert desmenjament, com si no estigués per les boles. Mirava sovint el sostre amb un aire somniós, reflexiu.

«El Dèbil», molestat per la manca d'interès del seu contrincant, li observà:

—Què et passa avui, Tomàs? Et veig tot emmurriat!

—I que no tinc raó per estar-ho? Tinc la dona de cos present...

Popularitat

Dos militants d'Esquerra Republicana, no gaire assabentats, comentaven la darrera crisi del Consell de la Generalitat:

—Aquest Agudé no és el metge, oi?

—No; és el seu germà.

—Però, té història política, és conegut?...

—I tant. Figura en tots els diccionaris...

—...?

—Tal com ho dic. En el lloc corresponent, llegiràs: «Aiguader: abstemi.»

Trets per elevació

A l'ex-president del Círcol Artístic—dos metres i mig d'alçada—li pregunten els companys:

—Us allestareu per al front?

—No serveix—contestà en Planes Dòria.

Tampoc no faria blanc, car els trets que jo disparo passen sempre dos pams sobre els caps dels contraris.

Reuma aquàtic

Diversos peixos vermells del sortidor del Sindicat dels Pintors sofreixen una malura estranya: són molt abonyegats.

—Ja t'ho deia—diu en Domingo a l'escriptor Paredes, conservador de la casa —: massa humitat, massa aigua. Això que tenen és reuma.

Vista al front

Un amic pregunta a En Shum:

—Els veieu els facciosos des de la línia de foc?

—Enfilant-me sobre l'esquena d'un altre company, sí—respon En Shum seriosament.

A petites dosis

El dibuixant Porta compareix al restaurant amb un barret magnífic en el qual llueix dues o tres entortolligades de cordó de seda verd persa i una ploma de pollastre. Davant l'esverament dels companys, en Porta els diu:

—Veureu, nois: és de senyor marquès, aquest barret.

El dia següent, unes imponents polaines de cuir ros feien ressaltar les cames del dibuixant.

El pintor Commeleran, en veure'l, exclamà:

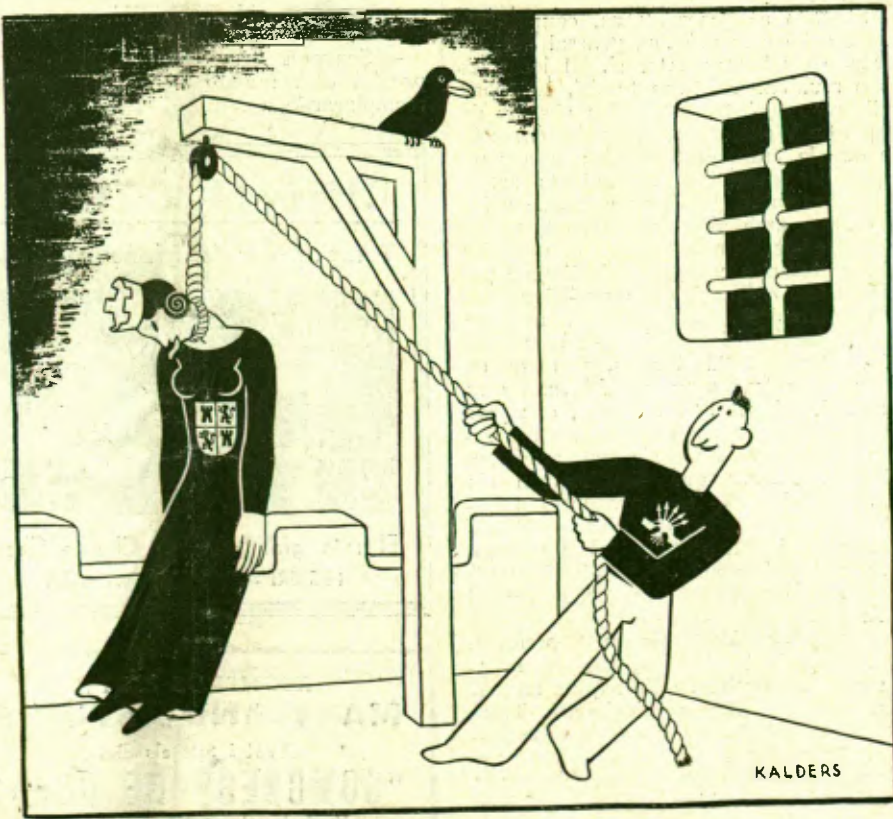
—Escolta, Porta: si tens tot l'uniforme de senyor marquès, posa-te'l d'una vegada; no ens facis patir més.

Patates

Gairebé tots els assistents a una tertúlia literària es queixaven de la insistència amb què llurs companyes els amonaven sobre la dificultat de proveir-se de patates.

—I què?—saltà En Carles Riba—. Tiberi, tot i ésser Tiberi, no en tastà una en tota la seva vida.

CONSIGNA FEIXISTA

«¡Arriba España!»

EL CINEMA

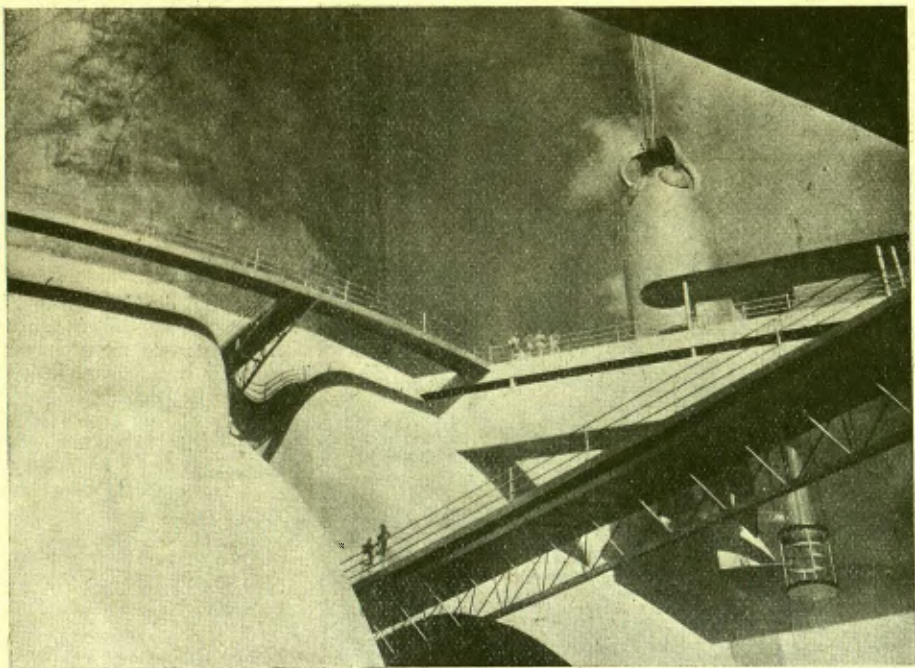
WELLS I EL CINEMA

Com serà el món a l'any 2036?

Tots tenim una idea, més o menys aproximada, de com serà el món dintre de cent anys. L'aire estarà infestat de màquines voladores; el servei de passatgers entre Nova York i Yokohama s'efectuarà per mitjà de coets gegantins; hi haurà finalment la pau universal i s'haurà acabat la política. Estava reservat, no obstant, a H. G. Wells i al cinema, el descriure les trivialitats del segle XXI; donar-nos, al-

sonni malaltís! L'ésser inventiu i original no és ésser extravagant ni neci. Bells vestits per al món nou, per favor!

La Humanitat, prediu Wells, serà beneficiària, no víctima, dels invents. «Homes i dones del futur portaran els equivalents del moneder, carnet de notes, estilogràfica, rellotge, etc., d'avui.» Entre aquesta petita impedimenta, hi adjunta un aparell portàtil de ràdio, polsera amb televisió, làmpara

Una visió cinematogràfica de «La vida futura»

menys en part, una pintura dels afanys diaris dels nostres llunyans descendents.

Com passarà l'home del futur les hores del dia? (Hi haurà moltes hores lliures en el futur ordre de les coses, quan la maquinària farà tota la feina, i les hores de treball quedaran reduïdes al mínim.) Hi haurà dolços i cervesa? Es jugarà al bridge i a les cartes? Què portaran els homes i les dones? Hi haurà estils i modes o una monotona uniformitat de vestits? Hi haurà te-

lèctrica portàtil, carnet de notes i altres menudències, que es portaran a sobre de la manera menys molesta, requerint probablement un eixamplament de les espatlles repletes de crin de l'home contemporani.

Hi haurà cinema en el món futur, malgrat dels progressos de la televisió, ens assegura *La Vida Futura*; els homes de l'esdevenidor, gaudint els beneficis d'una cinemacoteca, podran ésser infinitament entretinguts i instruits amb films de les vides

Serà així l'home de l'esdevenidor?

levisió, naturalment, però hi haurà un equivalent segle XXI del cantant de la ràdio, del «crooner»? Hi haurà festes i noces; però, hi haurà arròs i flor de tarongina?

No vol dir això que totes aquestes preguntes siguin contestades a *La Vida Futura*, versió cinematogràfica que ha fet Alexander Korda de les profecies de Wells per l'any 2036. Però el cinema té l'avantatge sobre altres visions imaginàries del futur que no es pot presentar simplement a l'home de l'esdevenidor en abstracte conquerint la Naturalesa, manipulant màquines gegantines, emprant magnífiques empreses. No pot eludir la descripció detallada perquè ha de presentar aquest home en persona davant els ulls de l'espectador que ha pagat l'entrada. I això és precisament *La Vida Futura*.

Metropolis, l'únic que s'havia fet en serios fins ara de pel·lícules del futur, evità fer-ho, transformant el comú de la gent en «robots» vestits tots iguals i movent-se amb el ritme d'una corretja transportadora. No obstant, Wells ha refusat aquesta planera teoria de la vida futura.

«En el món futur—diu—, l'home no estarà reduït a la servilitat ni a uniformitat, les quals es convertiran en llibertat i varietat. Els obrers són presentats com a treballadors individualitzats i realitzen un treball responsable en cooperació.»

En matèria d'estils i modes, Wells és terminant. Les seves instruccions al director tenien advertències decisives contra la uniformitat de la indumentària o dels estils grotescos.

Els vestits han de tenir estil, però els límits d'aquest estil seran molt variats. Algunes dones, sobretot les més joves i ben fadades, vestiran com a prínceps, però hi ha invencibles raons estètiques perquè algunes d'elles conservin les falldilles llargues. En una neta ciutat interior, no hi haurà objeccions contra les falldilles llargues.

«Jo diria als dibuixants: Deixeu volar la imaginació, però recordeu que precisen vestits bells; res de vestits de jazz ni coses de

dels seus avantpassats de 100 i 150 anys enera.

Els esports jugaran un important paper en els ocis de la gent del futur. Tindran magnífics estadis adequats per a esports de masses i concursos especials. Aquests esports seran més perillosos i excitants encara que els d'avui, car la humanitat es farà més i més intrèpida amb les noves conquestes del progrés.

La televisió es generalitzarà, com entreteniment o bé com pràctica general per comunicar-se els homes entre si. El joc i les festes o reunions existiran també. El tabac i els licors, no obstant, semblen absents de la utopia de Wells, degut probablement a la teoria que la humanitat estarà massa sana i alegre per necessitar estimulants artificials. Per exemple, Wells promet que a les seves ciutats amb aire acondicionat, no hi haurà refredats, eliminant així una de les més belles excuses conegudes de l'home per ingerir alcohol a manera de medicina.

I la humanitat, indica Wells, malgrat l'aparent absència de política tal com avui s'entén, estarà dividida llavors, com ara, en opinions de dreta i esquerra. Llavors, com en temps de Gilbert i de Sullivan, «tot jove i tota noia que visquin en aquest món, seran un xic liberals i un xic conservadors».

La Vida Futura que distribueixen els Artistes Associats, és una producció d'Alexander Korda, dirigida per William Cameron Menzies, i interpretada per Raymond Massey, al qual secunden Ralph Richardson, Cedric Hardwicke, Margaret Scott i Pear Argyle.

Es una producció tècnicament perfecta, la qual tradueix i aïdhuc millora en imatges la cèlebre novella de l'escriptor anglès. No és, però, un film revolucionari. Totes les utopies de Wells es basen damunt fantasies individualistes, no damunt les realitats innegables del materialisme històric.

El món de l'esdevenidor no serà com l'imaginava Wells. Serà, més aviat, com el varen somiar Marx i Lenin, i com Stalin l'està forjant.

Ha mort un bon productor

Ha mort Irving G. Thalberg. Poques figures dins la indústria cinematogràfica han pogut assolir l'elevat nivell que pel seu talent aconseguí aquest productor, les realitzacions del qual poden considerar-se com excel·lents obres d'art.

Començà la seva vida de negocis com a taquimecanògraf guanyant tres lliures setmanals. Al costat de Carl Laemmle s'inicià en la cinematografia, i tenia tan sols dinou anys quan fou nomenat director general dels estudis d'Universal Films.

Després va unir els seus esforços creadors a Lluís B. Mayer com a productor en combinació amb Metro-Goldwyn-Mayer. Poc anys pogué resistir, però, el dur treball de supervisió als estudis M.-G.-M., prova massa violenta per a la seva salut poc robusta.

Recentment s'havia lliurat per complet a la producció d'un limitat nombre de films que l'acreditaren com a productor excepcional.

Poc abans de la dolorosa malaltia que ha acabat amb la seva vida, deixà feta la gran pel·lícula *Romeu i Julieta* amb Norma Shearer, amb la qual s'havia casat; *La bona terra* amb Paul Muni i Luise Rainer, i *Marguerida Gautier* amb Greta Garbo, i tenia en curs de producció *May Time* i *A Day at the Races*.

Irving G. Thalberg

Fou un bon creador, veritable primera figura d'aquest art nou que és la cinematografia, i, com tots els homes intel·ligents, mai no quedà satisfet dels seus propis triomfs. A un *Mars de Xina* havia de seguir un *Rebellió a bord*; a *Les verges de Wimpole Street* volgué que li succeís un *Romeu i Julieta*.

Per a ell fou una satisfacció immensa poder veure acabada la realització cinematogràfica del famós poema de Shakespeare *Romeu i Julieta*, que en passar per totes les pantalles del món serà el millor homenatge al famós geni anglès i el millor elogi al productor suara desaparegut.

AL TEATRE

—Senyores i senyors: com que el nen prodigi està malalt, hem estat obligats a reemplaçar-lo a última hora...

CINEMA CAPITOL

Temporada de grans estrenes

El més gran èxit de Charlie Chan
MISTERI - EMOCIO - INTRIGA

ASOMBRÓS ÈXIT!! MARYLAND-ASTORIA

Avui i tots els dies
"SOMBRERO DE COPA"
Fred Astaire i Ginger Rogers
UN FILM "RADIO" NATURALMENT

Inauguració de la temporada 1936-37

Dilluns passat començà la temporada oficial de cinema.

Perspectives de la nova temporada? Es encara prematur parlar-ne. La situació que ha creat el nou ordre de coses, d'ambient, de costums i de procediments, per una banda sembla obligar-nos a parlar d'una manera concreta i àmpliament definida de les noves orientacions que s'han de donar al nostre cinema; però, per l'altra, no ens permet fer-ho mentrestant no s'hagin resolt alguns aspectes fonamentals i evidentment complexos i delicats, sobre els quals tot comentari previ podria resultar extemporani i fins i tot contraproduent.

Actualment, hi ha una guerra de per mig que crea i augmenta els problemes a proporcions extraordinàriament difícils de superar. La nova estructura avui es troba en estat embrionari i susceptible de grans canvis i transformacions. La situació de per si és ja massa exigent per a que els defectes puguin ésser criticats amb excessiva duresa.

En aquest número ens limitarem a donar una referència succinta i superficial dels nous films presentats.

Estrenes i reestrenes

De tots els locals d'estrena, solament s'han projectat films inèdits pel nostre públic a quatre sales. Les restants han estat destinades a represetes. Entre aquestes, cal destacar el Maryland i l'Astoria, en els quals s'ha reposat la gran producció de la Ràdio *Sombrero de Copa*, un dels èxits més reeixits de la famosa parella coreogràfica Ginger Rogers-Fred Astaire. En ordre de reestrenes, cal destacar també el darrer film de Charlot, *Tiempos Modernos*, que es representa en diversos locals.

Al Capitol, la Fox ha presentat un nou film de la sèrie Charlie Chan, el qual està a l'alçada dels seus predecessors. Es titula *Charlie Chan en el Circo*, i el seu argument

està teixit de la manera més complicada per tal que Warner Oland pugui realitzar veritables filigranes en el seu habitual paper detectivesc. El misteri, la intriga i l'emoció, a l'igual de les anteriors, es prodiga a través de la cinta amb tacte i habilitat. L'ambient en què es desenvolupa la mateixa és apropiat per a no fer decaure l'atenció de l'espectador, al qual, com a pautes de desencans enmig de l'acció, se li ofereixen algunes estampes de la vida interior de la faràndula, sempre mogudes i plenes de vitalitat.

En el repartiment, ultra Warner Oland i Keye Luke, hi figura una antiga personalitat del cinema mut: Francis Ford, més conegut amb el pseudònim de «Conde Hugon». Tots ells, cadascú dintre les possibilitats del seu paper, actuen amb una remarcable desinvoltura i naturalitat.

A l'Urquinaona, Artistes Associats han presentat *Caballero improvisado*, film saturat de romanticisme, en el qual destaca la interpretació acurada de Douglas Fairbanks (fill) i Elissa Landi. Argument novelesc i salpicat amb la nota emocional, féu que la cinta resultés agradable i constituís un marc digne a la personalitat de les dues figures principals.

Al Coliseum, la Paramount presentà *Sanghai*, drama vigorós i ple de realisme, en el qual es posen de relleu els prejudicis de dues races diferents. El seu argument, però, adoleix de l'inconvenient d'haver-lo supeditat, en bona part, més a les condicions dramàtiques dels seus artistes que al tema de l'obra. No obstant, queda relativament compensat aquell amb la interpretació magnífica que porten a cap Charles Boyer, Loretta Young i Warner Oland; sobretot el primer. La fotografia és bona, i encara que en ella no es reflecteix prou bé l'ambient que el títol de la pel·lícula comporta, conté aspectes de gran bellesa, tret en forma que revelen certa originalitat.

ROE

EL TEATRE

“Barraques de Montjuïc” i “La Brigada Blava”, al Romea

«Barraques de Montjuïc» és la segona obra de Gimeno Navarro. El poeta del «Moliner invisible» s'havia donat a conèixer ja com un dramaturg, no fa gaire temps, al Foment Autonomista Mossèn Cinto.

L'obra representada recentment al Romea no convida, certament, a l'entusiasme. Es, però, una obra que hom segueix amb gust durant els tres actes. Això, sobretot, degut a l'honradesa artística que traspuja tota i a alguns encerts que atreuen decididament la nostra simpatia.

Només el fet de portar a l'escena amb singular realisme, un assumpte de caràcter social—una vaga al port—ja mereix totes les nostres simpaties. Més que més, quan l'autor demostra haver viscut la situació que intenta fer viure en escena.

Ultra això, és digne de tot elogi el *Cacauet*, personatge que interpreta magníficament Giménez Sales.

També és ben vist l'idillí entre els dos germanastres que viuen a la mateixa baraca i escenes molt ben trobades les que es desenrotllen entre el *Cacauet* i els dos adolescents.

En definitiva, l'obra demostra unes qualitats de dramaturg en el seu autor, indiscutibles. Hi poden haver grans defectes; són, però, tots, superables. Cal, de totes maneres, encoratjar un temperament teatral que, com el de Gimeno Navarro, sent ja moltes, si no totes, les inquietuds que han de fer sorgir un teatre nou d'aquesta revolució que estem vivint.

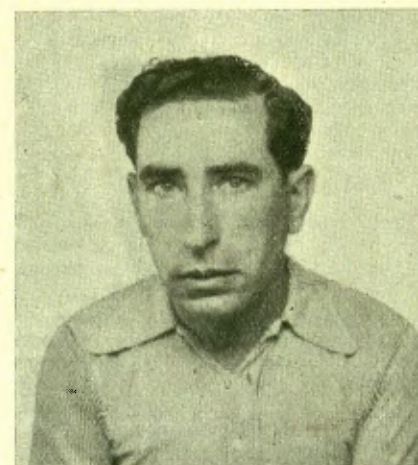
En la interpretació es distingiren, ultra Giménez Sales, Pius Daví, Banyeres i Ventaiols i molt ben secundats tots, però, per la resta de la companyia.

«La brigada blava» d'Enric Casanoves ve a continuar la sèrie d'obres de caràcter detectivesc d'aquest autor. És una mena de teatre en què l'art brilla per la seva absència. Amb tot, aquestes obres solen ésser sempre entretingudes—que ja és molt—. En aquest sentit, aquesta, per bé que bastant ben moguda teatralment, potser és més fluixa. Hi ha llargues estones en què l'interès decau. Una obra, en fi, que salva, sobretot, la interpretació excel·lent que li dona la companyia del Romea.

Només la presència de Gimbernast basta per a animar tota l'escena. Es ell que la fa

viure afegint acotacions que hom endevina, fàcilment, de la seva collita pròpia.

Una cosa curiosa ens cal fer ressaltar de la interpretació: la magistral creació que féu Ventaiols del lord desposseït. És el cas que, potser sense proposar-s'ho, Enric Casanoves esbossà en aquest paper un personatge de grans possibilitats dramàtiques,

Gimeno Navarro

que foren aprofitades fins a l'exhauriment pel talent de Ventaiols. Aquest actor, des de la seva aparició en escena, però, sobretot, més tard quan, mig embriac, confessa el perquè del seu caràcter dissolt, arrencà del públic una ovació màxima i fervorosa.

Quan hom pensa que facultats així s'hagin d'emprar en obres buides de sentit com la que ens ocupa, espera amb una gran ànsia veure-les aplicades en el gran teatre que sorgirà de la revolució!

JOSEP SOL

CAMISER ESPECIALISTA
ÈXIT EN LA MIDA

FI TO

JAUME I, 11
Telèfon 11655

Direcció General de Treball

D'INTERES PER ALS SUBSCRIPTORS I ANUNCIANTS DE PERIODICS

Havent observat que a partir de la incautació dels periòdics per les autoritats de la República hi ha hagut subscriptors que s'han donat de baixa i comerciants que han retirat llurs anuncis, amb perjudici evident per a l'obra de defensa de la nostra causa, que és la de defensar la llibertat, posem al coneixement de tots els subscriptors i anunciants que el donar-se de baixa dels dits periòdics en aquests moments serà considerat com a sabotatge a la causa republicana i serà severament castigat qui tal cosa faci.

Una divinitat masoquista

S'està propagant entre els creients un tòpic segons el qual, després que haurà passat l'actual onada de vesània provocada per un triomf momentani dels esperits de l'avert, la religió reapareixerà més esponerosa, les esglésies no solament seran reconstruïdes, sinó augmentades, i els fidels es multiplicaran com bolets després d'un ruixat tardorenc.

Es veritat que hom no pot esperar idees lluminoses dels qui hipotèquen llur esperit a una creença basada en l'abstracció pura, però costa un xic de comprendre que hi hagi tan poca visió.

Entre els catòlics ha estat sempre un tòpic, curosament mantingut per la clerecia, que l'Església Romana està en progressió constant. Es freqüent sentir de llavis dels creients que, malgrat les persecucions dels seus poderosos enemics, la religió catòlica ha aparegut sempre més puixant i esplendorosa i que mentre el món sigui món la seva llum no deixarà d'illuminar la humanitat en el camí de la salvació. Es a dir, la religió catòlica serà eterna.

Però els qui no viuen de tòpics ni de llocs comuns, saben que l'Església està en decadència, sobretot des del Renaixement.

En primer lloc, l'Església catòlica no ha estat mai ben bé el que el seu nom indica (*Katholikos*, en grec, significa universal). Quan fou fundada aquesta Església, Roma dominava gairebé tot el món conegut, i Constantí la va denominar, amb mitja raó, universal. Però ara sabem a bastament que els territoris dominats per Roma, en els quals durant un temps va imperar el catolicisme, formaven una part petita del nostre planeta. A més, en el fervor dels primers temps cristians es va creure que la puixança de Crist permetria a l'Església de Roma de dominar, en els temps a venir, no solament tot el nostre planeta sinó l'univers sencer. Ara sabem que això no ha passat d'ésser una quimera, concebuda per aquells que no han sabut mai quin és la natura de la religió. La religió és constituïda per un conjunt de representacions que concenixeixen la natura de l'home i la natura que envolta l'ésser humà. Aquest conjunt de representacions és determinat per les condicions d'existència de cada poble, i les representacions religioses es desenvolupen a mesura que es transformen les condicions d'existència.

Ultra això, segons les lleis biològiques, l'Església ha de desaparèixer com tota cosa que ha tingut un començament. A l'antiguitat, va haver-hi religions tant o més prestigioses que la catòlica, les quals van desaparèixer després d'una existència més

llarga que la que ha tingut fins ara el catolicisme. Alguns erudits pretensiosos han dit que els principis cristians són insuperables, que representen el *non plus ultra* del seny; però els qui tenen una visió general del desenvolupament de la Història, saben que aquests erudits sofreixen senzillament una aberració deguda, potser, a excessives abstraccions intel·lectuals.

Es, doncs, d'una evidència manifesta que la religió cristiana desapareixerà com van desaparèixer les religions de Mithra, d'Osiris, d'Astarté, de Baal, de Bacus, etc.

Penetrant, ara, en el terreny de la teologia, o potser de la teodicea, hem de dir que ens sembla ben singular que una divinitat es complagui en els daltabaixos. En llur simplisme, els creients diuen que Déu envia les calamitats per posar a prova els seus fidels o per castigar-los a causa de depravacions. Cal que la natura d'una divinitat semblant sigui ben enrevessada perquè amb la seva omniiscència i amb la seva omnipotència permeti que s'arribi a tals extrems. O bé no és com diuen—i aleshores fóra un déu incomplet—, o bé es complau en el mal. Tot mal inferit a les seves criatures—dotades d'un il·lusori lliure arbitri—, podem dir que és premeditat. Tot dany causat als instruments i objectes del culte, és volgut. Com que en les criatures, instruments i objectes es troba present la divinitat, per virtut de la seva ubicuïtat, els mals i danys inferits també ho són a ell mateix. Per consegüent, podríem dir que ens trobem en presència d'una divinitat masoquista si fos admissible tota la fantasmagoria metafísica de què es compon la religió.

Al cap i a la fi, la història de les divinitats ens autoritza a emetre la susdita hipòtesi. Hi ha hagut, al cel, estadants ben singulars, entre els quals recordem Saturn, que devorava els seus fills, i Júpiter, el qual, salvat per astúcia de sa mare de la voracitat de son pare, va destronar-lo i el va expulsar del cel. Després d'això, Júpiter es va passar la vida convertint-se en brau o en cigne a fi de facilitar les seves aventures galants.

Però la fe és imperativa i prohibeix de fer un ús desmesurat de les facultats mentals. Els creients tenen l'obligació de creure i no han de voler comprendre per què llur divinitat ha de comptar, en les actuals circumstàncies, amb l'ajut de fills de Mahoma i de criminals de dret comú per restablir el seu regne a Espanya. Els desgnis de la Providència són, en efecte, profunds, i, de vegades, d'una profunditat esfereïdora.

E. SABATER i CASALS

EL QUE S'HA FET I EL QUE CAL FER

De l'economia a l'art

Alguns potser titllaran d'inoportuna la nostra idea. Per molts és secundària la tasca que es pugui emprendre en el sentit constructiu de les noves formes de vida. La hipòtesi de la visió totalitària dels fets d'armes no deixa entrellucar el risc de la rera-guarda en la seva pendent que la frivolitat d'antuvi col·loca en els actuals moments a les masses per mitjà de l'espectacle. Es obvi que estem abocats en una transformació social de gran envergadura. En el front es perfilen les siluetes d'aquest capgirament renovador i les seves imatges formen l'equip del nostre bagatge creador per a crear les produccions artístiques dintre el marc del cinema i del teatre.

Els companys de la C. N. T. s'han afanyat per a la incautació de les sales d'espectacles. Teatres i cinemes estan sota el control directe dels Sindicats confederals. Aquesta actitud no pot ésser més lògica. Tanmateix, aquestes incautacions suposen quelcom més que una simple ocupació de locals. Els cartells, però, segueixen mostrant una candidesa morbosa si es té en compte el poder que ha tingut sempre la burgesia a través de les seves produccions artístiques i culturals. Mentre en el camp de l'economia estem elaborant els primers experiments col·lectivitzadors, en l'òrbita de l'art i de la cultura anem un xic desorientats. On són les produccions teatrals d'avançada? On són les temptatives de crear una Associació Cinematogràfica que respongui a l'actual etapa històrica del nostre país? Es una paradoxa que en el llenç apareguin encara imatges del món podrit que estem enderrocant, i que en l'escena dels nostres teatres es moguin figures rígides sense vida, sostretes d'un ambient hostil a qualsevol idea redemptora. Els que no estem al front hem de preocupar-nos d'estructurar noves modalitats. No és amb la ineptitud dels homes de l'antic règim que podem bastir els pilars d'aquesta nova interpretació dels fenòmens de la vida. Amichatis, que havia estat director de *Renovación* en la seva etapa lerrouxista, ocupa ara un lloc en el Comitè Econòmic del Sindicat d'Espectacles Públics de la C. N. T. Montero, l'home que no ha fet més mèrits que redactar versos intrascendents al periò-

dic nocturn de Pich i Pon, sembla que el proposen per a una comissió tècnica i artística destinada al floreciment del teatre. Tot això palesa fins a quin punt no és còpsada la realitat revolucionària que postula els actes de qualsevulla dels fronts en lluita. Es massa frapant el contrast i suficientment puixant el simbolisme de la lluita per a retornar a un passat que la història ha clos amb un gest viril. El teatre i el cinema no poden ésser camps d'especulació de personatges fracassats, sotmesos a la tradicional evasió del pensament, i feixugament incorporats a la divinització de l'home que sent el plaer de la vida que els altres, resignadament, li proporcionen amb el seu treball. S'imposa un xic de serietat i unes normes de conducta clariïdents. Que els nostres espectacles s'esdevinguin congressos d'emotivitat revolucionària, cultural i artística perfectes dintre l'ordre de coses regnant, i que els personatges tèrbols que s'aprofiten de totes les situacions deixin el pas lliure puix que no són els cridats a regenerar uns organismes que ells mateixos han degenerat.

Que cadascú es faci responsable dels seus actes com pertoca a tot militant enquadrat en la lluita antifeixista. Nosaltres ja hem donat la veu d'alerta i repetim que s'ha de fer molta neteja en els programes teatrals i cinematogràfics, començant per aquells elements que no volen deixar el negoci per una qüestió política, disposats a acceptar totes les situacions mentre puguin controlar la guixeta i els ressorts directius de l'empresa.

Són els partits polítics i sindicals de la classe obrera els destinats a constituir-se en autors i actors del gran drama que s'està desenvolupant a tots els indrets d'Ibèria. El teatre i el cinema han d'ésser l'exponent magnífic d'aquesta realitat social i la plasmarció de futures assimilacions constructives. Altrament, en resultarà un camp de nudisme on totes les nafres de la societat burgesa s'aparellaran amb el dolç somriure de l'espectador ingenu que no arriba a capir la força de persuasió de les imatges que bel·luegen al seu davant.

JOAN VALESPINOS

Mirant a fora

Coses "formidables"

A Nova York hom no havia vist cap vaga seriosa des de la que varen fer els mossos dels ascensors l'hivern passat. Els businessmen varen tenir una gran sorpresa fa uns quants dies en veure que no hi havia ningú als garatges per a rentar els cotxes i posar-hi benzina.

Durant aquell mateix dia hom va saber que els repartidors de la llet seguien l'exemple dels empleats dels garatges.

Després va arribar el torn als pel·leters. Qüestió de salaris, tan sols.

Mentrestant, a la resta del territori gran nombre d'indústries es trobaven igualment afectades, sobretot a les ciutats de la riba del Pacífic.

A San Francisco, les unions marítimes de la Confederació Americana del Treball havien decidit la vaga dies abans, mentre es posaven en pràctica els contractes col·lectius. Tots els magatzems Woolworth de San Francisco, d'Oakland i de Beverley estaven lançats. A Pittsburg, 23.000 treballadors de l'acer romanien amb els braços a la butxaca. El moviment s'estenia als ferroviaris de Luisiana, de Kansas, de Texas, on els trens locals, mancats de passatgers, s'avorrien a les estacions...

Certament, el capitalisme americà ha creat coses "formidables" a costa de la misèria dels obrers. El proletariat dels E. U. ha après la lliçó i no ha volgut deixar de fer, per la seva part, quelcom de formidable, també.

De l'escola d'en Cambo

Lloyd George, en retornar del seu recent viatge a Alemanya, ha dit que Hitler li agradava molt. I va declarar al News Chronicle, diari liberal de Londres: «Es per amor a la pau que Alemanya es rearmarà. Tots els seus armaments són purament defensius, mentre que darrerera el socialista Blum hi ha a França milions de baionetes.»

Ahuc el News Chronicle, en oferir als seus lectors l'entreviu amb Lloyd George com quelcom de sensacional, ha pres clarament posició contra el «bruixot galès».

I Thom Johnston, antic lord del Segell privat al Govern treballista anglès, declara a qui vol escoltar-lo: «Quina dissort! Ara és segur que hi haurà guerra! Com totes les previsions de Lloyd George solen ésser falses, hom pot témer sempre el pitjor!»

Si Johnston hagués conegut Cambó!...

Anècdota jueva

A causa d'una coincidència força remarkable, la desvaloració del franc ha començat el dia de Iom-Kippur (gran dejú israelita), i és en aquest mateix dia que els anglesos, fa cinc anys, es varen assabentar de la desvaloració de la lluita.

Això va fer aleshores exclamar-se un banquer jueu de la City:

—Aquests anglesos!... Hom no els pot deixar sols ni un dia!

Un centenari

Fa un segle que es va produir un esdeveniment que ha fet trontollar moltes generacions: la naixença de la polka. La polka va néixer el 1836 a Polònia, com indica el seu nom, i va trigar nou anys a traslladar-se oficialment a França, on va assolir immediatament un èxit esclatant. El mateix es va esdevenir al nostre país. Tot-hom ballava la polka; hi havia capells polka, vestits polka, sabates polka...

Auui, al cap d'un segle, hom la dança solament als pobles del Tirol i de Txecoslovàquia.

Les dones volen

Entre les dones es desvetlla l'afició a voler. Aquesta jove —Terentiewa—, a més d'ésser una obrera qualificada en una gran

fàbrica de Moscú, ha aconseguit diversos rècords de vol sense motor.

El món ha canviat tant, que ja no és just de dir que les dones toquen sempre de peus a terra.

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 41
Telèfon 14656

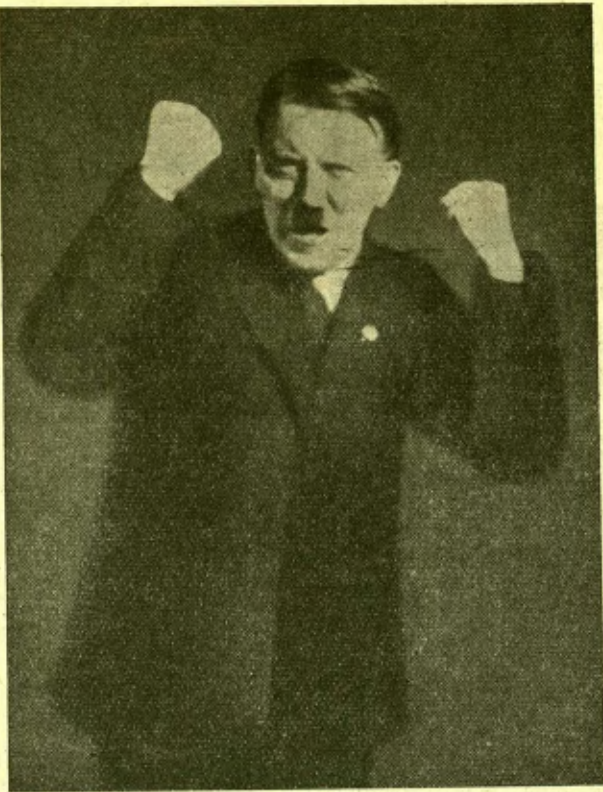
PER LA PAU DEL MÓN

La URSS i la no ingerència

Els Governos d'Anglaterra i de França, en proposar —potser millor imposar— la política de no ingerència en els afers d'Espanya no han fet més que claudicar novament davant les intol·lerables exigències del feixisme. Si els Estats feixistes haguessin hagut d'inventar ells mateixos la política que més els convenia en aquesta hora, és probable que no haurien trobat res que els plagués tant com la fórmula que els ha estat donada per dos països sedients democràtics. Si la guerra civil espanyola s'ha fet crònica, si els rebels

nicles) comunicava el mateix 27 de setembre: «A Mallorca el general feixista italià comte de Rossi ha intervingut en una manifestació organitzada pels rebels a honor seu.

»A Palma arriben constantment vaixells carregats de municions italianes, així com navilis de guerra italians. Hi ha, també, més de cent aviadors i mecànics d'avions. Vesteixen l'uniforme del Terç estranger espanyol i un braçolet de seda amb els colors italians. El diari «Ultima hora», editat pels rebels, ha publicat aquesta informació sobre

Hitler

han pogut disposar d'armament i de tropes africanes, és a França i a Anglaterra que ho devem.

Alvarez del Vayo, en un discurs tan brillant com ple d'emoció, va declarar des de la tribuna de la S. de N. que, de no haver-se produït l'ajut d'Itàlia, d'Alemanya i de Portugal als insurrectes, el poble espanyol i el seu Govern haurien ja liquidat la insurrecció.

Qui podrà negar la certesa d'aquesta afirmació? Qui podrà deixar de reconèixer la monstruositat jurídica i moral que significa el fet d'equiparar un Govern legítim amb una colla de malfactors aixecats en armes contra d'ell?

El pacte de no intervenció és això, però. És, encara, quelcom de més monstruós, car mentre els Estats democràtics el respecten i neguen mitjans de defensa al Govern legal, els Estats feixistes el violen obertament i trameten armament i homes a la pandilla sublevada. D'aquesta manera la política de follia practicada per Anglaterra i França ha esdevingut un bloqueig efectiu d'un Govern legítim a profit dels enemics que aquest Govern té a l'interior i dels interessos imperialistes del feixisme internacional.

El Llibre Blanc del Govern espanyol —que inserim íntegrament en aquest mateix número— és una enèrgica condemna d'aquesta política injusta i intolerable, i conté denúncies ben fonamentades que palesen la inconfessable intervenció dels països de dictadura negra a favor de les bandes d'assassins de l'ex-general Franco. Si la justícia internacional no estigués sotmesa a l'albir del més fort —com tota mena de justícia burgesa— la sola lectura del Llibre Blanc hauria produït a l'Europa digna i lliure un canvi radical d'orientació envers la República espanyola. En canvi, què és el que ha esdevingut després del discurs de del Vayo? Les nacions liberals han acordat «comprovar» d'antuvi la veracitat d'aquestes acusacions.

Comprovar! Com si els fets no fossin ben palesos! Com si els avions italians i alemanys caiguts a les nostres posicions no fossin insubstituïbles peces de convicció!

Les proves són freqüents i abundoses. A més de les que conté el Llibre Blanc heusen ací algunes que hem aplegat pel nostre compte.

«La Dépêche» de Toulouse (27 de setembre) inseria una conversa que un seu redactor va tenir amb un aviadador lleial. Aquest declarava: «He bombardejat aquesta nit Càceres, on han arribat 50 avions alemanys i italians. Jo mateix he identificat un avió de bombardeig Caproni i altres sis d'estrangers. Tots aquests avions són de procedència alemanya o italiana; tots els seus pilots són alemanys o italians. Veieu aquesta metralladora Breda, últim model; aquests Junkers o aquests Caproni de bombardeig. Vénen per Portugal, directament de llur país d'origen».

I «La Dépêche» no és, certament, un diari comunista!

El corresponsal a Madrid del «News Chro-

la participació del comte Rossi en la manifestació dels insurgents.»

Proves d'aquesta mena arriben a centenars diàriament al tristament cèlebre comitè de Londres. Però els Governos de França i d'Anglaterra necessiten fer una enquesta per a aclarir uns fets que són claríssims!

Davant el risc que la «qüestió espanyola» es quedi eternament sense solució mentre els

Litvinov a la S. de N.

Estats discuteixen el millor procediment aplicable, la U. R. S. S. ha parlat sincerament i amb energia.

Litvinov va dir a la S. de N.: «El Govern soviètic considera inadmissible el principi de neutralitat amb motiu d'una rebel·lió contra un Govern legal. En tal cas, considera la neutralitat com una infracció del Dret internacional.»

En aquest mateix sentit s'ha pronunciat la U. R. S. S. al Comitè de Londres, per mitjà de la nota recentment lliurada per Kagan.

L'esdevenidor d'aquest afer depèn, doncs, en gran part, del que decideixin França i Anglaterra. Aquests països han de dir si s'estimen més posar-se de part de la justícia i de la llibertat, que la U. R. S. S. i el poble espanyol defensen, o bé ajudar amb llur feblesa l'enfortiment del feixisme que haurà d'enfonsar-los demà.

A. P.

ELS MILLORS

MAPES D'ESPANYA

ELS TROBAREU A LA

LLIBRERIA CATALONIA

3, RONDA DE SANTPERE, 3

Telèfon 24647

Societat Espanyola de Carbur Metalls

Correu: Apartat 190
Tele: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARIMITAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LES LLETRES

UNA NARRACIÓ DE XAVIER BENGUEREL

PAULETA

No tenia son. S'estava al balcó, tot ell tristesa i absència, i heus ací que, de burxada, fou com si una estrella de no res comencés a estirar-li els pensaments. Va córrer a tancar el balcó i, en encendre el llum, s'adonà que tenia els ulls plens de llàgrimes. «Quin fàstic!», exclamà deixant-se caure decebut damunt el llit. En veure amples en els prismes de la làmpara les seves llàgrimes que encara delataven l'infant

que havia mort en ell feia tot just unes hores es va mossegar amb ràbia els llavis.

— Aprofitat només? — havia gosat tirar-li en cara amassant-se amb els dits secadins la barba paternal. Es sentia orgullós de no haver respost a aquestes paraules i de no haver-hi ni tant sols correspost amb el seu esguard de sempre: aquell esguard bovi, emmelat de tan dòcil i que tota la família acabà per traduir amb aquestes paraules: «Com es coneix que és bon minyó el Joaquim!» Amb quin goig no assaboria ara tot el que de clandestí havia posat una taca de color damunt la monotonia del curs inacabable! L'aprovat, en lloc de fer-li angúnia, gairebé el venjava. I, tanmateix, més li hauria valgut ignorar-ho. La veritat! Per què, si, en posseir-la, tot cuidava desfer-se tumultuosament com un vidre trencat? La família! El respecte filial! «Les essències més pures de la civilització!» Del fons d'aquestes galindanes que li havien estat predicades pel seu pare amb obstinació de picapedrer, en sortien només que unes quantes arnes i emanacions vulgars de naltalina.

Era massa còmode dir que l'Eudald en tenia la culpa. La culpa? Es clar que a ell i al Comes els havia fet seguir gairebé per força fins en aquella casa del carrer Nou, però aquesta vegada — era inútil negar-ho — la seva voluntat havia jugat un paper deliberadament passiu. I per si això fos poc, Eudald es serví del perni d'aquestes paraules per a sollevar fins al caire de la vergonya la seva temptació: — «Sou homes o sou gallines? No hem aprovat el curs? No hem obeït austerament els dictats de la ciència i de l'esperit durant tots aquests mesos? Doncs bé, companys, el cos reclama la seva part: donem-la-hi!»

Quin segament de cames en veure la mà decidida de l'Eudald premer el botó del timbre d'aquella casa ponderada per ells fins a convertir-la en somni dels seus desvetllaments enfervats!

Els havien fet passar a un saló encornat i, moments després, la veu baladrera de dues dones — engegades talment per un botó de percussió polsat per la mestressa — s'avançaven a rebre'ls amb exclamacions d'entusiasme. Dues dones? Ell, el més tímid, s'avingué a prolongar l'espera.

No se m'impacient, jove, que en aquest món tot arriba — va dir-li cautament la mestressa decantant-se fins a fregar-li el tendó de l'orella amb els seus llavis repintats —. La flor i nata serà per a vostè. Deixi que aquests dos golarres s'atipin.

En quedar-se sol atemperà els seus nervis fent, amb els ulls, el viatge de la cambra. Damunt l'orella, molles d'un cactus, el retrat de la mestressa — rejovenida per la mà experta del fotògraf — somreia als qui, com ell, sabien esperar-se i els revelava la gràcia del clotet que se li dibuixava a cada galta en arquejar el pontarró de les seves celles maliciosa i depilades. Res més? Si, hi havia cadires amb respall i seients tapissats, d'una singular fesomia cada una, manlleuada potser al grau de color de la roba i a la intensitat d'engolfament de la palla de l'encoinat. Del seient d'una d'elles — col·locada discretament en un recó — n'emergia a la inversa una mena de parra que li evocava la noia de la portera que corria sempre amb les calces penjim-penjam. D'aquella cambra, en la seva imaginació només hi quedaven dos gerros amb flors de paper, un llum vagament xi-nés i la catifa emussada per qui sap quines obscures impacients.

— Ja va, dona, ja va! — sentí que, a les acaballes del seu viatge, responien malhumoradament des del fons d'una cambra —. Aquella veu li produí un efecte estrany. Sense reixir-hi, va cuidar associar-la a una veu molt coneguda i, en maldar durant uns segons, donà pretext al seu cor per a desbridar-se violentament. Aquesta vegada, sense cap recurs exterior per a defensar-se, hagué d'improvisar a corre-cuita imatges enlluernadores per tal d'ofegar la veueta atonada de les seves virtuts que sentia confusament reclamar el dret d'escometre'l. «En aquest món tot arriba!» i, corredor enllà, unes passes decidides anticipaven la seva presència. Fins aleshores no se li va ocórrer que no havia preparat tema per a sostenir un diàleg i que, d'acord amb les instruccions del seu amic, hauria de tutejar-la com si entre ell i ella una amistat antiga hagués dissipat tota la farandula dels compliments.

— On és el meu Romero?

I, de sobte, ella, amb la seva sorpresa, escomentant-lo des del llindar de la porta.

— És tu, Joaquim?

Joaquim obrí els ulls (aquella veu!) i balandrejà del batzac dels seus nervis.

— La Pauleta! — proferí a mitja veu i amb un accent en el qual la sorpresa encalcava el desmai.

Si, sí, era la Pauleta. Una Pauleta envernissada — sobretot d'ungles i llavis —, amb uns cabells lluent i daurats, amb un bati de seda com aquells que la mamà conservava gasivament intactes a l'armari-mirall del seu dormitori.

La Pauleta! Era possible?

Després d'un diàleg d'interrogants i admiratius, Joaquim es deixava portar dòcilment per la mà de Pauleta com si, encara vestit de mariner, l'emmenessin a casa Don Vicenç amb els llibres de pàrvuls sota el braç. Sentia la seva mà dins la mà de Pauleta: una mà càlida, suau; del cos d'ella s'exhalava un perfum barat però amb un no sabia què de torbador. Per una esletxa del bati, decantant-se a la barana d'una camisa rosa-negra, un pit menut tenia una gràcia de flor mig decandida.

Sentia el fregadís del seu cabell que li feia pessigolles a la galta, i quan ella s'avançava per a obrir la porta, li semblava que a la nuca hi tenia una taca d'un morat vermellós, ran mateix de l'afelpat del cabell tallat horitzontalment.

— Passa, menut.

Sense esma, Joaquim s'apressà a obeir. Una esgarri-fança de basarda i de vergonya l'escometia interiorment i el feia empaïllir. Entrà en un dormitori esquifit. Les cortines del balcó eren blaves, blau el cobrellit i la pantalla i la catifa, i blau-gris el paper de la paret una mica devastat pel sol.

— Però vostè, Pauleta...

— Et sorprèn?

— La veritat, no sabia com dir-li; no sé què pensaré de mi —. Vacillava. Ella, amb un gest displicent, va assegurar sobre el llit.

— Aquesta sabata em fa mal... — digué i, d'un cop de peu, la va rebrotar contra les rajoles. S'estufà els cabells i, amb una rialleta com passiva:

— Mira el Joaquim, també en sap d'escampar la boira! — amollà sorneguerament estirant-li l'orella.

— He vingut amb uns companys; sortim de l'Institut...

— Tant se val; aquí rai que no hi valen excuses.

— Però vostè... — brandava el cap com volent dir: «Sembla mentida que hagi caigut tan avall!», però no gosava confessar-li-ho.

— I don Robert, què? — subratllà el «don» amb un to mofofa, gairebé cínica. I la senyora Ursula?

— Bé, molt bé, gràcies.

— Es clar, ells sí, però jo, mira, fes-te fúmer. Y què, no li ha vagat al teu pare d'afaitar-se aquella barbeta tan polida? Sembla que encara em faci pessigolles al clatell!

— Pauleta!... — intercedí Joaquim amb un to que volia pintar-se de violència.

— Si, sí, fes-li un nus a la cua amb tots aquells sermons sobre la moral i els bons costums! El teu papà, quina llagosta!

— Voldria...

— Si, sí, això rai, ja t'ho contaré tot — féu ella indiferent a la mirada suplicant de Joaquim y no entenen que ell s'estimava més seguir ignorant el que pogués contar-li.

— De tot en va tenir la culpa la senyora Ursula. Aquells dies que se'n va anar a Masnou — te'n recordes? La tia Pilar havia tingut un atac de no sé què i ella va anar a curar-la. El papà es veu que s'enyo-rava, i a mi em feia un respecte tan gran quan el veia dins el seu despatx, voltat de llibres i paper de barba, amb aquell coll d'aletes i aquell brillant tan gros! Va començar per donar-me propines i, quines propines! A cada una, un comentari: que si aquelles mitges, que si aquell perfum, que si aquella camisa de seda... Al principi, me'n donava vergonya i pensava: «Que s'ha tornat esplèndid don Robert, i que és estrany! No l'ho pensaves, oi?»

I ell — el Joaquim bonminyó — assegut a la cadira, devia presentar l'aspecte d'un reu que no té esma ni per a protestar, ni per a moure's, ni per a tancar-se les orelles. Hauria pogut fugir, però una curiositat malsana que li feia mal, anul·lava tots els seus bons intents.

— Si l'haguessis vist aquella tarda que jo m'estava a la cuina fent endreç! Sento les seves passes i el veig arribar tot mudat; semblava un nuvi. Me'n recordo com si fos ara: — Pauleta — en va dir, i la veu li tremolava una mica —, la vida té coses inconfessables que ni tu entendries ni jo sabria explicar-te. Tu no has nascut per a rentar plats, ni per a portar uniforme, ni per a tenir un soldat que et faci ballar a «El Globo». Tens tot això i tot allò per a presumir com una reina i, mira, de joves només en som una vegada. Si ara no et saps aprofitar després hauràs fet tard. Em va semblar que tenia la seva mica de raó i que em comprenia. Va dir-me no sé quantes coses agradables de la vida i de viure i de morir. Mentre parlava, jo sentia que les galtes em cremaven de vergonya, però així i tot, em venia de gust que un paladar tan fi cantés les meves lloances... Aquella nit, Joaquim, vaig dormir com una reina; i l'altra i l'altra, fins que la tia Pilar va tancar els ulls per a sempre. Aleshores co-

mençaren els basqueigs. A cada dos per tres em venia un mareig que em feia perdre el món de vista, el cap em donava voltes. Donya Ursula em deia: — Pauleta, hauries d'anar a casa el metge, tu no et trobes bé, mira que la salut... A casa el metge? A casa la llevadora hauria pogut dir. Quan vaig dir-ho a don Robert, la nou del coll se li va fondre entre les dues aletes del coll planxat: — Què dius, Pauleta!! — va dir-me com si l'assassinés. Hi va haver uns dies de mal humor i de regany; tu i tot vas rebre, i la teva mare — pobra senyora Ursula! — no se'n deu haver sentit mai de tan crespes. Tot eren aï i uis, però els meus aï i uis, ningú no m'els compadía. Una tarda que la teva mamà era de visita, don Robert em va venir a trobar: — Ja ho veus, Pauleta! — Si, sí, ja ho veig; i un cas com un cabàs. Què faig jo, ara? — Mira — em va dir abaixant els ulls — te'n vas a casa el metge: jo l'he avisat i tot s'arranjarà. Tu hi sortiràs guanyant i jo també. Aquests daltabaixos no convenen a ningú. El millor que pots fer és plegar. Dits a la senyora que te'n vas al poble!... descansas una temporada. Em va posar un billet de mil a l'escot com si m'hi posés una flor i, en un atac de desesper — se'm menjava amb els ulls, va dir-me: — Si mai et fa falta alguna cosa, avisa'm, però jura'm que seguiràs els meus consells, jura'm-ho Pauleta! La meua vida està a les teves mans; jura'm que seràs discreta, jura'm... Jo no sabia el que em feia i vaig

jurar. Després, tot anà a mal borràs. De casa el metge a l'hospital; de l'hospital a casa d'una senyora com a rellogada; de casa d'aquella senyora al pis d'un vell que em prometia el cel... Deu mesos més tard... ja ho veus, Joaquim, a la menjadora i encara gràcies, oi?

Joaquim romania immòbil, aclofat; tenia alguna cosa de figura de cera, d'aigua-fort gòtica, de minot de parada de fira.

— Acosta't, home, no et tornis sentimental que ja no hi ets a temps. Uii, ja n'aprendràs de viure, d'anar pel món i dur l'orella dreta!

Esmaperdut, Joaquim intentà d'incorporar-se, d'escapar com fos d'aquella teranyina repugnant que la Pauleta havia teixit d'una banda a l'altra de la cambra. El sol li fallava sota els peus; una correntia d'ombres se'l duia fins qui sap a on; hi havia un plor desfet, allí mateix, sí, al tombant del seu cor. Sentí que li faltava aire, que una mà barroera li desfeia tot el seu passat.

Com quan el besava, hauria dit que sentia damunt la seva galta el contacte de la barba del seu pare. Aquelles mans primes i nervioses; aquella veu mel·líflua... Una buidor absoluta, total: el no-res. El pit que se li desfeia en pols... Una pausa infinita i, després — quan? — una fredor benestant a les temples. Pauleta al seu costat, amb un mocador regalimant, li eixugava la suor d'angúnia, li amanyagava els cabells, el besava delicadament al front.

Sentí novament vergonya de si mateix com si ell fos, amb la seva presència en aquell lloc, responsable de la seva desfeita.

— Perdona! — digué mentre sortia de la cambra, la mà dins la mà d'ella, com quan hi havia entrat adés.

En tan breu espai, quins canvis, quines transformacions més obscures en els seus sentiments!

L'aire del carrer el féu reaccionar aparentment. Començaven a encendre els fanals i d'un carrer molt pròxim arribava el so agre d'un manubri.

L'Eudald, agafant-lo del braç, va dir-li a cau d'orella:

— Tu, mosca-morta! Sembles un be degollat. Què, s'ha fet el que s'ha pogut, oi, pinta?

Quina ràbia no li feia recordar aquelles paraules! I pensar que en sentir-les l'havia envaït un tremolor d'angúnia i de basarda i que, incapaç de contenir la seva emoció profunda, s'havia posat a plorar com una criatura!

XAVIER BENGUEREL

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

La revolució més alta

D'infant, quan tornava del pensionat per a passar al costat de la meua família les vacances d'estiu i de Nadal, el suburbi se m'oferia com girat plàcidament a l'inrevés, és a dir, com si tot el que conté passés a l'exterior. Per contingut — amb ganes de no moure'm en l'abstracte — vull expressar exactament el que hi ha dins les cases moralment i materialment. Aleshores, és clar, hi endevinava només que la tristesa una mica pastoril que tenen alguns personatges de Dickens: una tristesa suportable, resignada gairebé com una escenografia indispensable, una tristesa — en un mot — que sabia complir. Cada infant peu nu, cada dona vestida de sarja i cofada amb mocador, cada home vestit de blau, em semblaven actors d'una desgràcia sorda, d'una misèria lenta, però al capdavant de la qual assaborien la compensació amable que s'oferia a aquesta mena de personatges en les històries blanques per a infants rics. Els interiors de les cases menestrals — des de les rajoles aspres i vermelles a la litografia — anunci el calendari del menjador — representaven als meus ulls la mise en escena adequada: la més adient per a fer viable la història. Les bigues blaves i les eixides enfocades que hem cantat en pretesos poemes de suburbi, existien realment amb un petit esforç imaginatiu, i, si s'esqueia, la meua ingenuïtat encara decorava les llars amb àngels que, durant la nit, posaven per a l'endemà dels somnis pans de crostons i gerres de mel damunt les consoles. En un cert aspecte aquesta meua ingenuïtat es traïa d'ella mateixa en allò que el somni era ja un simulacre no d'unes necessitats domèstiques exagerades — pans de crostons i mel — sinó d'una realitat viva que aleshores jo intuïa irreflexivament. El somni semblava tenir alguna cosa de torbadorament precoç.

Ara, aquest clíxé transformat aleshores en calcomania per les adherències multicolors que hi transportava la meua sensibilitat d'infant, és totjust un record, i les tints antany cadents de tan vives, han sucumbit sota una lenta però tàcita capa de gris cendra.

Els carrers, al suburbi, escapen a totes les mesures preses en els plans d'urbanització. Ací l'ample s'ha tornat estret: una estreta sordida. Dirieu que les cases tendeixen a comprimir l'espai i les andanes i aquell retall d'atzur que els carrers confortables de la ciutat exhibeixen damunt els terrats amb joia de bandera. Però no prou estrets, aquests carrers suburbans, perquè els evangelistes de jaquè i copalta hi passegessin, en escaure's l'hora de les grans promeses, buidors de demagòg i concupiscències de fatxenda. Era aquest el gris que anava obscurint la policromia de la meua estampa. Cada any un nou pirata camuflat d'apòstol passava a espremer la bona voluntat, s'enfilava a la torre més alta i, a grans crits, proclamava haver descobert de terra de promissió. «Serà per als qui em segueixin!» deia cínica i generós i, atarantant en oferir, oblidava que sota cada pretès hebreu hi havia simplement un home que ja no s'hauria conhortat de posseir la seva terra — hostil o pròdiga — per tal de treballar-la.

D'ençà d'aquella meua pueril coneixença del suburbi — i qui sap si aquesta coneixença és una experiència progressiva indispensable per a conèixer-lo profundament, és a dir, a través de múltiples transformacions i passant per distintes zones de comprensió — he après a captar-hi allò que en òptim o en escèptic hi batega. Hi ha hagut moments de defallença en què la tristesa era com una nova carbonissa que queia feixugament damunt els rostres i les cases; d'altres n'hi ha hagut en què algú, proveït de mirallets de caçar aloses, l'ha enlluernat d'un esclat fugisser, però aleshores la decepció ha estat més in-

tensa. Qui ha estat menat a engany, si reacciona, reacciona cruelment, però aleshores aquesta crueltat té molt del tot d'una justícia exacerbada: és l'aigua deturada llarg temps a la resclosa.

En els suburbis hi ha els grans contingents del poble. Ara el suburbi — el poble — s'ha erigit en cabdill de si mateix, i a hores d'ara es tria la seva sort assedegat gairebé només dels preceptes evangèlics més purs. Que els agabelladors de masses, que els pamfletaires novinguts, que els enderriats tothora a posar caminadors als moviments col·lectius, que els líders encara incontaminats, estiguin tots amatents; que adquireixin, a força de comprendre, una visió prou clara per a no malmetre aquest nou doll d'energia, tèrbol encara de sang, per tal de canalitzar-lo sagaçment, però encara més, honestament. Que cap mà tarada d'egoisme i de supèrbia senti la temptació de sembrar la cugula. Jo els invitaria tots a passejar llargament pels suburbis, sense haver-se fet precedir de cartells blancs o roigs, sense discursar, anònimament, d'home a home. Ací les cases no tenen secrets, les portes i les parets són translúcides, la gent porta totes les seves inquietuds tatuades al front i a les mans. Intel·ligència de l'amor: jo pressento que amb aquest únic precepte per decàleg, el gran insurgent que el poble deu covar amb tendresa i amor de prenyada, aconseguirà realitzar la revolució més alta i més humana. La resta ens serà donada per escriure.

B.

«Cant espiritual del pàriz»

CANT XVI

En passen cinc.
En passen deu.
Més de mil en passen!
Passen camins d'obres
i més enllà del passeig
cavalquen sobre ombres,
les ombres de la queixa.

Jo clam sobre l'asfalt
la revolta brutal
de la meua ànima!

Jo clamo en el tumult de sabres
que pentinen amb carn
a les dones de pedra!

Esquinço l'infinit
i pels carrers es perden
paraules i ulls de vidre!

Veniu a mi,
centaures d'infern
de blanques flames,
que encara tinc a mà
el roc que de vailet
vaig engrapar a la riera!

Veniu a mi,
llavis escumejants,
que encara tinc a mà
el cordill de la baldufa,
que amb ell escaparé
vostres testes de fatiga!
i ballareu una dansa,
dansa als caiguts
que porten besades
de plom a les entranyes.

Ballareu amb cercles
de blanques llums oh diables!
sobre catifes
de retines esclafades!

Jo clam sobre l'asfalt
la revolta brutal
de la meua ànima!,
que els carrers retornaran
amb silenci de cadàvers.
I jo clam sobre l'asfalt...

i només ploren en mi
els arbres del passeig
amb llàgrimes d'ambre,
que hi he perdut l'amíc,
que hi he perdut Marianna!

JAUME TERRADES

CASA REÑE

COPIES a màquina

CIRCULARS

amb multicopista a preus reduïdíssims

MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i tramitant 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a l'Oficina Laboratori Sòvra-terg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOS

LES LLETRES

UN ASSAIG DE F. SCHILLER

Marx i els realistes del segle XIX

Frantz Mehving, analitzant en la seva «Història de la social-democràcia alemanya», «els gustos literaris» de Marx i de Lassalle, els caracteritza de la manera següent: «Quan hom compara els escriptors preferits de l'un i de l'altre, la diferència salta a la vista. Per Marx eren Homer, Dante, Shakespeare, Cervantes, i Balzac entre els moderns; per Lassalle: Hutten, Lessing, Fichte, i entre els moderns: Platten. Com

seves obres representaven per elles mateixes «un conjunt artístic». En la seva lletra a Engels del 31 de juliol del 1865, on li parla de la marxa del seu treball en el *Capital*, Marx escriu: «Qualsevol que sigui els defectes que contenen les meves obres, tenen una qualitat i representen un tot artístic. Això només es pot obtenir amb el meu mètode: no començar d'imprimir l'obra fins que no estigui sobre la taula completament acabada. Cosa que no podrien obtenir amb el mètode de Jacques Grimm, el qual és més adequat per a les obres que no presentin per elles mateixes un tot dialècticament desmembrat.»

Retornant a l'opinió de Marx sobre els grans escriptors realistes del seu temps, cal subratllar encara una vegada que Balzac hi compta el primer lloc, segons expressió de Lafargue. Marx el col·loca «més amunt que tots els romàntics». «Si situava Balzac tan alt —ens diu Lafargue—, que es proposava escriure'n una crítica tot seguit que hagués acabat el seu llibre sobre l'economia política. Segons l'opinió del gran economista, Balzac no fou solament un escriptor dels costums del seu temps, sinó que fou també el creador d'aquestes pre-imatges-típus, que es trobaven encara en germes sota Lluís-Felip i que aconseguiren llur desenvolupament més tard, sota Napoleó III.

Marx i Engels apreciaven tan altament Balzac, que arribaren a afirmar que les seves obres els havien donat «molt més, fins des del punt de vista de detalls econòmics...» que no pas tots els llibres reunits «de tots els historiadors, economistes, estadístics professionals d'aquest període (1816-1848). Marx i Engels consideraven que «una de les victòries més grans del realisme, una de les més grans particularitats del vell Balzac», és, —ens diu Engels— que s'eleu, «contra les seves pròpies simpaties de classe i dels seus prejudicis polítics», que veié la ruïna inevitable dels seus aristòcrates benamats i els va descriure com una gent que no mereixia millor sort; «que va veure els veritables homes de l'esdevenidor allà, on en aquella època només se'ls podia trobar.»

Aquesta apreciació del realisme de Balzac per Engels és confirmada per les declaracions conservades en les obres de Marx. Balzac no era un convidat rar en el *Capital* i en la correspondència de Marx.

Així, en el volum I del *Capital*, on es diu que la retirada dels diners de la circulació hauria estat una oposició directa al seu desenvolupament, i que l'acumulació de les mercaderies, en el sentit d'acaparar tresors és pura estultícia, Marx fa aquesta remarca: «Així, en Balzac, que ha estudiat profundament tots els matisos de l'avarícia, el vell usurer Gobeck és descrit caigut en infantilisme, en el període en què comença d'acumular als seus magatzems les mercaderies abasagades.» I en el primer capítol del volum III del *Capital*, on es parla de les despeses i de les vendes de la producció i es recalca que en l'estat social en què regna la producció capitalista, fins el productor capitalista es sotmet a les concepcions capitalistes, Marx a guisa d'il·lustració cita Balzac i diu: «En la seva darrera novel·la «Els pàgesos» Balzac és sobretot remarcable per la seva profunda comprensió de les relacions reals; representa vivament un pagès mitjà que fa, gratuïtament, tota mena de treballs per al seu usurer, a fi de conservar la seva benevolència; el pagès, al mateix temps, pensa que no dona res a l'usur, puix que per a ell el seu treball no li costa res. D'aquesta manera l'usur marta dos pardals amb un tret. S'estalvia les despeses dels salaris i escanya cada vegada més el pagès en les malles de la seva xarxa d'usur, ja que el pagès abandona el seu treball personal i s'arruïna ràpidament.» En les seves lletres a Engels, Marx parla igualment de Balzac. Així, en la lletra del 25 de febrer del 1867, escriu: «A propòsit de Balzac, t'aconsejo de llegir «Le chef-d'œuvre inconnu» i «Melmoth reconcilié». Són dues petites obres mestres plenes d'una ironia encantadora.» I en la seva lletra del 14 de desembre del 1868 diu: «En el «Curé de village» Balzac escriu: «Si els productes industrials no tinguessin un valor doble de llur confecció, el comerç no existiria.» Què me'n dius, d'això? Aquestes darreres paraules mostren, encara, uns coneixements extraordinaris de Balzac en el domini de l'economia.»

Totes aquestes consideracions de Marx sobre Balzac es refereixen a l'època en què el primer treballava en el *Capital*. Però Marx el coneixia ja profundament des del 1840; no solament el coneixia, sinó que aconsellava els escriptors de la classe obrera que l'imitessin. Quan el més remarcable d'aquests Georges Veyherth es traslladà a «la caserna general» de la revolució, a Brussel·les, i les seves obres es trobaren situades sota la influència ideològica directa de Marx i Engels, començà una novel·la, en la qual volia representar els esdeveniments històrics contemporanis, el desenvolupament de la burgesia, l'organització del partit obrer i la imminència de la revolució.

Els realistes francesos, entre els quals distingí Balzac, li havien de servir de models artístics. «Havent acabat d'estudiar el comerç, la indústria i la història—escriu Veyherth al seu germà—, em poso a estudiar

la literatura francesa. La literatura novel·lística és molt important; en aquest domini, els francesos tenen un paper decisiu... El que importa sobretot, és que la nova novel·la francesa dona una imatge exacta de la societat actual.» És fàcil de retrobar en aquestes paraules els consells i la influència de Marx.

Però Marx no estava solament al corrent de la literatura realista francesa contemporània: coneixia perfectament bé els americans, els anglesos, els italians, els alemanys i fins i tot els russos. Es pot citar l'article de Marx aparegut a *La Tribuna* de Nova York el primer d'agost de 1854, com una de les atestacions més interessants i més desenrotllades d'aquests realistes. Caracteritzant intel·lectuals i *scholars* de la burgesia mitjana anglesa, Marx ens la mostra en les obres angleses de l'«escola realista». «La brillant escola actual dels romàntics a Anglaterra—escriu—, les descripcions eloqüents de la qual han descobert a l'Univers moltes més veritats polítiques i socials, que no pas tots els polítics, publicistes i moralistes plegats, ha representat totes les capes de la burgesia, començant pel respectable rendista, propietari de rendes sobre l'Estat, que considera de dalt a baix tota mena d'afers com quelcom de vulgar, i, anant a parar al petit botiguer i al passant d'advocat. De quina manera han sabut pintar-lo Dickens, Thackeray, Charlotte Brontë i Elisabeth Gaskell! Plens d'altivesa, de menyspreu, de tirania mesquina i d'ignorància, el món civilitzat confirmà llur veredict bo i estigmatitzant aquesta classe amb un epigrama infamant: complaent per als qui són dalt i despota per als qui estan sota seu.»

Engels, parlant de la vàlua del realisme de Thackeray, escriu:

«Els trets principals que Marx estimava tant en les obres d'aquest escriptor, eren: la descripció verídica de les relacions reals, les contradiccions, naturals de la societat capitalista, posades al descobert d'una manera decidida, el desemmascarament, una gran aptitud per a concebre el realisme burges i fins i tot el petit-burgès. En aquest aspecte, l'apreciació de Marx sobre els grans realistes burgesos del segle XIX, s'acosta a la seva apreciació dels realistes del segle XVIII. (Fielding, Diderot, etc.) Balzac, com Shakespeare i Goethe, compregué molt bé la funció social del diner, compregué «les relacions reals» que s'han establert en la societat burgesa assentada, sentí instintivament i veié quines capes socials contemporànies eren les representants de la dialèctica del desenvolupament. Es per això que Marx oposa un veritable realisme sa a la literatura moralista petit-burgesa del segle XIX, que té com a representant característic un escriptor com Eugeni Sue. Els escriptors de la seva mena no desemmascaren la dualitat dels progrés capitalista, no posen al descobert la seva hipocresia, sinó que, al contrari, dissimulen les seves contradiccions; en comptes d'arrencar les màscares, cobreixen el rostre furios del capitalisme explotador amb una màscara de virtut petit-burgesa; llur *flirt* amb els problemes socials, llur pietat per a la classe inferior explotada no és sinó la solució hipòcrita i moral de la qüestió social, idealisme i hipocresia. Eugeni Sue, com tots sabem, fou decoronat per Marx i Engels en la Santa Família. Però, ulteriorment, des de 1845, Marx retornà més d'un cop vers aquests cavallers del camp dels «crítics moralitzants» i dels «moralistes criticants» de la democràcia vulgar.»

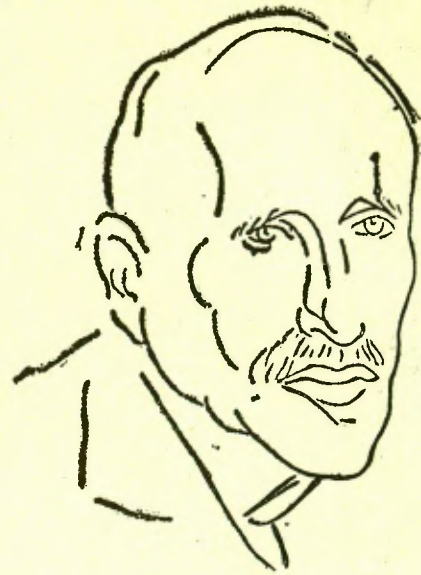
Subratllant constantment la gran vàlua del realisme de la burgesia ascendent, Marx té una opinió molt diversa sobre la literatura mediocre de la burgesia ascendent de la fi del segle, que, per bé que ella mateixa s'anomeni *postivista* i *realista*, no era en realitat més que un empirisme servil, una literatura que ocultava les contradiccions de la societat burgesa, que sostenia la idea de reconciliació entre la burgesia i la reacció després de la desfeta de la revolució del 48, que havia defensat la burgesia i els seus interessos contra l'atac de la classe obrera. Marx subratlla diverses vegades el caràcter degradant de la literatura burgesa i de la cultura en general; recalca el seu menyspreu per les grans tradicions revolucionàries del passat i del seu desenrotllament (si es fa l'analogia en el domini de l'economia política de Ricard Smith a Bentham).

Marx considerava que en la literatura anglesa, les obres de Martin Tepper, contemporani seu (1810-1889), oferien un exemple clàssic d'una literatura ordinària, mediocre, de renegament conciliant, que disfrutava d'una gran popularitat en el camp dels filistins i dels petit-burgesos.

Marx parla d'ell en el volum I del *Capital*; diu que en literatura ocupa el mateix lloc que Bentham en la filosofia; troba que un poeta així no és possible enlloc més que a Anglaterra. Marx crítica amb no menys de violència la literatura burgesa, de l'Alemanya de la fi del segle XIX; de la mateixa manera que la poesia llagimejant petit-burgesa, aferrada com una sola de plom als peus de la revolució del 48, criticà també les obres dels realistes alemanys, von Freytag o Spitalen, sense parlar de la literatura reaccionària de 1850 i de la poesia *patriòtica* de 1870-1871. Es pot citar la crítica de Marx sobre F. Bodenchedte, un dels poetes més populars durant els anys de reacció que seguien l'any 1850, i sobre Fr. Fischer, esteta hegeliana d'aquesta època. Marx parla d'ells en la seva lletra a Engels del 8 de març de 1882: «L'heroi del can-can Bodenchedte i el representant de l'estètica de water-closed, Frederic Fischer, són els Horaci i els Virgili de Guillem II. Cal afegir a això la crítica violenta de Marx sobre R. Wagner, aquest «músic nacional» de l'imperi de Bismark que meravellava els «filistins-culturals» alemanys. Marx no podia sofrir un *filistí-cultural* semblant, repre-

Posició de l'escriptor

La veu tumultuosa del carrer arriba avui —imperiós— a la taula de treball de l'escriptor. A menys que no tingui al davant dels ulls la bena de l'egoisme o de la inèpcia, cercarà d'il·luminar i de servir el gran moviment col·lectiu dels nostres dies. Sentirà la necessitat d'apretar els punys, en ruptura de somni sedentari, mogut per un desig intens d'acció. Acció aplicada damunt el paper, en traduir la seva meditació sense pautes, en la randa obscura que detura l'infinit i concreta el misteri latent de la creació. S'han acabat les querelles literàries, d'escoles i cenacles. L'escriptor ha de prendre po-

Romain Rolland

sició en l'única i abasagadora lluita —social i política— que avui trasbalsa el món.

L'escriptor ha de servir. Cal precisar, però, l'abast d'aquest servei, que no ha de convertir-se mai en una servitud. Diu Waldo Frank que «la matèria de l'art ha d'ésser la visió que l'artista tingui de la vida». Visió pròpia, no imposada. L'escriptor tindrà un credo polític: home generós, no voldrà renunciar al risc i a l'atracció de la lluita al carrer, en contacte íntim amb el poble. La seva orientació política ha de néixer, però, de la seva orientació vital: en tant que artista, de la seva pròpia i lliure concepció del món. Es per això que esdevé difícil per a un escriptor l'adhesió estricta a un agrupament polític determinat. Cada doctrina política és una visió totalitària del món i exigeix una tàctica i unes concessions ideològiques adequades al moment, que un escriptor no podrà admetre sempre sense trair, mal sigui circumstancialment i amb el pretext de contribuir a assolir-lo, el seu ideal.

Romain Rolland, simpatitzant amb la revolució social des dels temps llunyans del seu Jean Cristophe, s'ha declarat més d'una vegada disposat a sacrificar la revolució a la llibertat. Adscrit a la disciplina comunista, en modela i adapta la doctrina i lluita per la instauració d'una llibertat espiritual absoluta, més bella i més pura que les mirades lliberats democràtiques. Gide, antidogmàtic per excel·lència, en militat en els rengles polítics de la U. R. S. S. recrea la doctrina comunista (vegi's el seu Journal) d'acord amb el propi ideal social i estètic.

Vivim en una època —malgrat que les aparences puguin fer-nos creure el contrari— que fretura de creure. Unes religions noves, els déus de les quals són la Societat o la Nació, es reparteixen Europa, com en el segle XVI.è catolicisme i Reforma. L'actual guerra civil espanyola i la futura guerra mundial, són guerres de religió.

L'escriptor autèntic ha pres ja el seu partit i coneix el seu deure indefugible. Es gràcies a un acte de fe que arriba a admetre una disciplina i es sobreposa a les seves contradiccions internes. En no renunciar, però, a la seva independència espiritual, en conservar el seu inconformisme ínnat, ell serà el defensor real de la dignitat de l'home; a punt sempre per a lluitar contra totes les misèries, contra tots els esclavatges i contra tots els fanatismes: l'europeu veritable, l'humanista d'avui.

M.

Paul Claudel

Poc abans d'arribar a la setantena, ha mort el poeta i dramaturg francès Paul Claudel. La seva obra és plena de ressons bíblicas, a vegades recorda la grandesa dels profetes i d'altres la sibil·lina obscuritat de l'Apocalipsi. Veritable suscitador d'atmosfera poètica, recreador del llenguatge, ampul·lós, profús, difícil i sempre tendencios; fort, massís i desordenat. Cercador en el vers, ample i solemne, de cadències i ritmes interiors; menyspreador de la rima. Virtuos del símbol i la metàfora, les seves odes i el seu teatre poemàtic contenen una imatgeria tumultuosa i rica i un vocabulari fastuos que fa pensar en un cert Shakespeare (un de lleugerament esbravat i esclau d'una fe religiosa). Figura considerable dins el magnífic quadre de les lletres franceses, ostenta davant el seu gran compatriota Paul Valéry, delicat, íntim, públic, retrat i fementí, la significació d'una poesia una mica excessiva mostrant i pregonant els atributs de la seva còsmica virilitat.

A continuació inserim la traducció d'una prosa de Claudel, extreta d'un dels seus llibres d'influència japonesa (*L'oiseau noir dans le soleil levant*, 1929), escrit durant els dies que exercí l'ambaixada a Tòquio.

El bastó

Parlo del bastó del passejant i no de la crossa del muntanyenc que li serveix de membre suplementari i de fre. El bastó és en la meua mà com el regle que estableix la més còmoda relació amb les meves mesures personals. Em prolonga i, en un ritme mai no interromput i canviant, dona el braç com a companyia i control al moviment regular de les cames. M'avança i em segueix, és la javelina de la inspiració i el rastre de la recança, és l'instrument acarriat de la meua conquesta. Em permet tocar, palpar, sentir, colpejar, retrobar el camí on l'impuls de la meua voluntat em transporta; és bla, és dur, és el contacte

de la meua ànima amb el camí; és al meu puny com una espasa, la resolució inflexible de l'etapa que jo he escollit. Es l'antena obedient al servei de l'encontre i de l'observació, sempre a punt de moure's a dreta i a esquerra. Substitueix per a l'home en estat de somnig, transfert, o, com diuen els filòsofs, de *puixança*, tots els instruments precisos que el serveixen en estat d'acció. El bastó és la presència, la constància; és en la meua mà aquella cosa ben ajustada al puny, aquella amplificació de la meua força, amb la qual jo puc colpejar. Tot el que l'ànima diu a la mà, la mà ho diu al bastó i el bastó ho repeteix al camí. Jo vull, jo dec, jo puc, jo sé, jo vull saber, jo recordo, va bé, no gaire bé, és hora, tot ha acabat. Tot això és escrit amb un bastó. Endavant! Empunyo el meu bastó! Avui encara hi ha un tros de camí per fer.

PAUL CLAUDEL

com el seu pare llegia sistemàticament a les seves filles els monuments més diversos de la literatura universal (Hoffmann, Chamisso, Homer, *Nibelungen* Hondrun, *Don Quixot*, *Les mil i una nits*, Shakespeare (*La Bíblia familiar*), Mariette Cooper, Walter Scott, Fielding, Goethe, els Heine, Balzac, etcètera, etc.), i com Marx va saber extreure de tots aquests autors i de totes aquestes obres el que hi havia de més preciós, bo i ensenyant als seus fills de «pensar i de comprendre». Es, doncs, natural que per les tasques que es proposa la nostra literatura soviètica (la creació d'una gran literatura realista-socialista), els pensaments enunciat per Marx, que fan referència a la gran literatura del realisme, tenen un gran interès i són d'una gran actualitat.

J. S., trad.

Els premis literaris d'enguany

Es recorda a tots els poetes, novel·listes, assagistes i autors dramàtics de Catalunya, que el dia 23 d'octubre actual fineix el termini per a admetre els originals que optin als quatre premis establerts per la Generalitat: Folguera, Crexells, Maragall i Iglésies.

MIRADOR - Tel. 14242

LES ARTS I ELS ARTISTES

Art intervingut En aquesta hora Els pintors opinen...

Si repassem la creació artística del segle XIX a Catalunya, hi trobarem ben marcats dos aspectes: el de creació espontània, sentida, personal, obra d'art pur, i el de creació intervinguda, pura anècdota, obra d'art comercial.

Els mestres del segle XIX, però, en la seva totalitat, són gent d'ofici ben après, intel·ligents en la composició, sòlids en el dibuix i en el color. Això fa que les seves

medis de vida, tothora pagà cara la seva independència, la creació d'art pur.

Molt pocs artistes aguantaren la força creadora, magnífica, de la seva joventut, de l'època en que l'art ho era tot per aquells homes, i així veiem deixant-se vergonyosament, a corrua feta, veritables pintors normals, de un gran valor pictòric, per a caure en un art de fórmula apresada més o menys intel·ligent, però fórmula a la fi, víctimes de la pensada, del pendent, del gust cretí, de l'infel·lic fabricant enriquit. Solament així es comprenen els èxits i els guanys fabulosos dels Masrieres, dels Cusi, dels Fabrés, anul·lant la bona pintura dels Ferau, dels Torrescassana, dels Simó Gómez.

La intervenció de l'espectador, comprador d'obres d'art, fa el seu ple al començament del nostre segle, i el calvari dels artistes purs és quelcom que fa cruixir. El sofriment moral i material del nostre Gimeno i de Nonell és quelcom que no té parió en la nostra història de l'art.

L'art pur queda abandonat a la santa insistència dels homes de bona voluntat, que creen absolutament pel seu compte, sense pensar en si seran mai pagats. És una vida de desinterès i de creació en favor d'una causa noble en imminent perill de perdre's. Són els fidels guardadors del misteri de l'art, els quals encara comprenen el que és pintura, i en fan, prescindint de l'ambient hostil creat pels indocumentats, pels negats amateurs d'art barcelonins.

La lluita entre els productors de pintura pura i els pintors comercials, és a mort. Els purs tenen la consciència que fan obra positiva, obra social, obra d'educació; els comercials fan diners, acaparen glòria, acaparen llocs d'honor.

L'espectador desmoralitzat, el crític venut i incapaç, el literat neula, estan al costat del triomfador, de la patum genial. Els teoritzadors del disbarat, els creadors del confusióisme actual, estan en l'època del seu esplendor. Ajudats pels artistes mancats, creen un art arbitrari, creen el snob comprador, el fals crític, l'especulador barroer d'art.

I així arribem als nostres temps, hereus d'un art caòtic, on tota mena de dignitat artística resta perduda dins un confusióisme vergonyós. I es crea a casa nostra la falsificació, el refistolatge, el canvi de firmes en un sentit de valorar la cotització. Es creen els pseudo-marxants, gent de poca volada, només amb la pretensió de viure amb l'esquena dreta, sense una intel·ligència comercial.

I l'art de casa nostra esdevé un petit art intervingut per tota mena d'interessos comercials. Ni la defensa dels mestres i petits mestres del segle XIX ens queda: l'ofici ben après.

El sastre pinta, l'adroguer pinta, l'advocat pinta, tothom qui té una família o una parentela per explotar, pinta. L'ofici d'artista és quelcom insubstancial, que està a l'abast de tothom.

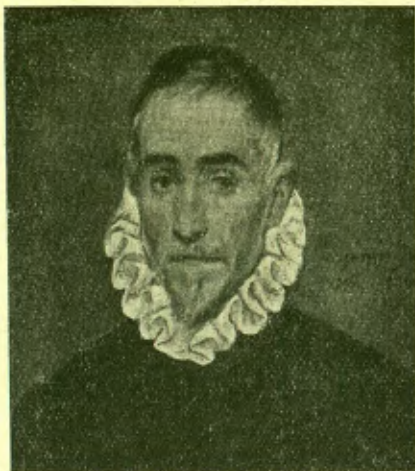
El sacrifici de totes les generacions d'artistes purs se'n va en orris, i així ens sobta un 19 de juliol alliberador. Via fora! Artistes catalans, homes que encara creïeu que l'art és quelcom sagrat, feu sentir la vostra veu! Fora els artistes sense vocació, els emboscats de l'art, els que imposaven un privilegi de casta! Els gigolos de l'art, els explotadors de la família rica, e's eterns acaparadors de càrrecs i d'encàrrecs! Desfem el confusióisme, que cadascú ocupi el seu lloc. Avui o mai! L'art és revolució!

Es hora ja de fer un examen de les pròpies conviccions; tothom té un lloc assignat on poder ésser útil. Siguem sincers aquesta vegada per sempre. És el poble en guerra el que ho demana; és el germà que dona la seva sang per una causa alliberadora el que ho exigeix! Artista! Ocupa el teu lloc, no el d'altri. Ajuda a construir: és el moment; d'aquí aniràs endavant.

JORDI PALLARES

En aquesta hora, que conjuntament amb l'acció guerrera s'estan forjant els instruments que han de consolidar la victòria de la Revolució que va començar en els carrers de la ciutat i que s'ha anat estenent fins convertir-se en una línia de foc, dividint en dos camps el país, cada un en un concepte oposat a l'altre, sobre els fonaments bàsics de la societat, no pot quedar un sol aspecte social que pugui ésser tractat al marge d'aquesta òrbita.

Els artistes que es fan il·lusions tot reservant-se el dret de quedar al marge d'aquesta lluita per la naturalesa de la seva professió, però que creuen que ara els ha arribat l'hora d'assentar uns principis, reclamant l'acció revolucionària ha desaparegut una de-

Greco — Retrat d'un desconegut

terminada classe social que s'oposava precisament al seu desenvolupament i que amb aquesta desaparició ja està tot fet, s'esquiva. Amb això només fan que entorpir, a més de l'acció guerrera de la Revolució, la creació natural dels òrgans nous, propis d'ella mateixa, car amb el trasbalsament produït, no hi pot haver més principis que els que la Revolució crea de cap i de nou. Així ha estat sempre. No és per caprici ni per casualitat, que cada vegada que hi ha un canvi social, aquest es reflexa en les arts, en tan perfecte acord que per sobre el concepte que us puguin merèixer personalment els artistes i les èpoques, en estudiar d'una manera delinguda les obres, podeu pels seus accidents seguir pas a pas l'estat

Escultura romànica

econòmic, polític o social dels pobles. No cal que retroguem ací els nombrosos exemples sobre l'estat de civilització que s'han forjat damunt les runes arquitectòniques o sobre trossos mutilats de pintura o escultura, ni és per caprici ni al marge dels esdeveniments socials que, modernament i en aquesta època de la nostra vida, s'han produït amb diversitat de noms i fins i tot en aparent contradicció, la manera d'interpretar-la estèticament, uns artistes d'altres d'igual ideologia.

Només la guerra Revolucionària crearà la nova estètica.

El llevat per aquesta renovació es formarà del contacte de l'Artista amb la població proletària que treballa i guerra, i el desenvolupament vindrà de la nova economia que s'estructura. Un art proletari pot ser creïeu que propugno. No! Perquè això de l'art proletari està sobradament tractat i definit; d'art només n'hi ha un. Ara bé: si acceptem la definició que pel tema es dona els diferents aspectes que informen les Arts, com és Art religiós, funcional, eròtic, burges, etc., etc., llavors podem parlar del nou personatge que entra en aquest estadi del tema de l'Art. Perquè si els proletaris estructuren de nou la societat, els Artistes fatalment en faran el seu tema. Servilisme?

No, perquè ja dic que no seran els Artistes que contemplen la Revolució com un fet al marge de la seva professió, sinó aquells que potser avui, sense cap títol de pintor, escultor, arquitecte ni literat, però que viuen la Revolució; i si són professionals els fements pel llevat de la nova concepció, els han de buscar servint la causa del proletariat sense reserves, posant-se al seu servei en el terreny que els és propi, si voleu, però amb tota la fe en la victòria, no regatejant sacrificis ni volent fer valer unes prerrogatives ja superades en aquesta hora, essent protagonistes confosos en aquest exercit alliberador i renovador a la vegada.

Només amb optimisme, poden els Artistes mirar el naixement d'aquest nou ordre.

Ens plau reproduir algunes opinions sobre pintura i art en general, aparegudes en la revista *Commune* de París, òrgan de l'E. A. R. (Associació d'Escriptors i Artistes Revolucionaris), exposades per diversos pintors de l'ala esquerra de la política de França.

Amédée Ozenfant

Diu Amédée Ozenfant: «Al capdavant, però, la recerca de la puresa per ella mateixa esdevé estèril. Vaig comprendre això en 1925, i em vaig orientar cap a les recerques més humanes.»

I afinant més el concepte, arriba a les conclusions següents:

«Primer: pintar per a tots; per tant, pensar en el proletariat universal. Segon: obligació, doncs, d'expressar-nos tan universalment com sigui possible. Expressar en termes universals, per les propietats directes i col·lectives dels sentits i no per al·lusions o símbols que són obscurs als no iniciats. Objectivitat del pensament, doncs, i dels mitjans triats. Un art social ha d'ésser un excitant viril que creï una exaltació fortificant. Passa l'època on hom es preocupava d'ésser revolucionari en la forma; entrarem segurament a una nova època on hom es preocuparà d'ésser revolucionari en l'esperit. L'artista ha estat, és i serà humanista quan ha sabut, sap o sabrà sotmetre's a l'humà. Tot artista que es manté al damunt de la

batalla política o social del seu temps, es priva de tota possibilitat d'acord amb el seu temps.»

Christian Bérard

Diu Christian Bérard: «No crec a la possibilitat d'una estenografia genial. No admeto el quadre per a tres persones. Menys admeto, encara, l'academisme. Un moribund de Ribera, de Goya, de Delacroix, serà per a tots d'un poder més i millor convincent que un moribund dels artistes francesos. Un art abstracte, en lloc d'expressar l'inconscient, el limita.»

Jean Carlu

Per acabar, donem l'opinió del gran cartellista Jean Carlu, particularment interessant en els moments en que la febre cartellística arriba al grau superlatiu:

«L'artista modern—i especialment l'arquitecte, el decorador i el cartellista—desitja que la seva obra sigui l'expressió o la solució dels problemes posats per tal de perfeccionar les condicions de vida de la humanitat. La imatge posseeix un valor moral i educatiu que confereix a l'artista un sol particularment útil en l'esforç col·lectiu. El cartell—vegeu a la U. R. S. S.—és un dels mitjans de difusió cultural més eficaços.»

La revolució i els infants

Es evident que l'infant dels nostres dies és belluga en unes condicions molt diferents de les dels infants d'èpoques anteriors. Actualment estem vivint uns moments revolucionaris i, per tant, s'està verificant una renovació en tots sentits, i els nostres infants seran els qui veritablement fruiten dels canvis que s'imposen en la nostra vida social, no ja en la part material, sinó moralment, i en conseqüència caldrà saber escollir bé els qui tindran cura de guiar-lo.

Cal que les nostres activitats siguin encaixonades en aquest sentit i que comencem per enmotllar-los en la nova organització, sense deixar de pensar en el camí espiritual que això comporta. No ha d'ésser una renovació de forma, sinó de fons, única manera de crear edificis sòlids. És necessari que els organismes que tenen cura de dirigir l'infant (i això no és amb aire de consell, més aviat amb to de conversa) tinguin i comptin amb aquest camí de caire intel·lectual i pensin en la preparació del personal docent. És imprescindible que hom tracti l'infant com l'element més important de la societat, car altrament no valdria la pena d'haver fet la revolució. Que cada un de nosaltres mediti sobre aquest punt i que en còpi tota la seva importància.

El qui treballi o desplegui qualsevulla activitat pensant de treure un benefici per ell tot sol, encara no ha sabut (o no ha volgut) situar-se en el veritable sentit de la renovació social que es porta a terme; hem de treballar per als que pugen, i és per això que la nostra responsabilitat es fa cada vegada més gran. Què en treurem, per exemple, de crear grans edificis sindicals, si no preparam l'infant perquè en sàpiga copsar tota la seva importància? Què en treurem d'enderrocant idees falses, si no en sabem crear de noves, nascudes de la realitat? Perquè és un punt que no podem oblidar aquest té una gran importància, i a nosaltres ens pertoca la part més feixuga en el seu desenvolupament; és una feina de cada dia i en tot moment, és la tasca difícil de respondre a les mil preguntes dels infants, carregades sempre d'una lògica aclaparadora, i jo us puc dir que aquell qui no sàpiga contestar no està d'acord amb la nova situació social sorgida de la revolució. Pensem que els infants no han de rebre la seva instrucció solament de l'escola, i que nosaltres, que en som la prolongació, hem d'estar preparats per a fer-los lliurament dels

nostres coneixements sempre que ells ens ho demanin.

Segurament que algú pensarà que tot el que dic és pura divagació per a passar l'estona, però jo penso que també és necessari de tenir en compte la transformació intel·lectual que comporta una revolució i que aquesta cal saber-la explicar, ja que l'individu que fa una cosa ha de saber donar la raó de per què la fa.

La feina de crear noves situacions dintre la psicologia infantil és una obra de conjunt en la qual intervenen d'una manera voluntària o involuntària totes aquelles persones que volten l'infant; aquesta influència la trobem ja en els primers temps, quan l'in-

fant té alguns dies de vida. És una observació corrent el fet que l'infant que, tot just plora, hom l'agafa o li fa algunes carícies, és més sociable que aquell al qual no l'acostumen a les manyagues; el primer vol que tots estiguin per ell; el segon acaba per deixar de plorar, es desenten de tot i dorm.

L'ambient familiar, heus ací un element de primer ordre en la formació de l'infant. No dubtem ni un moment que és necessària una reforma en l'ensenyament, ja que les escoles que hem tingut fins ara no responen a les noves necessitats i orientacions que s'imposen. Creiem que hi ha projectes per a fer front als inconvenients que fins fa poc tenia l'ensenyament primari, base de la formació infantil, i desitjarem aquest article. El que volem dir és que el desenvolupament intel·lectual de l'infant no és exclusiu de l'escola i que nosaltres hem de completar aquesta formació i fer de manera que l'infant vagi adquirint un esperit nou que el faci apte per a les noves modalitats de vida que la revolució crearà. Pensem que de nosaltres depèn el futur de la nostra generació.

JORDI VALLES

Art lliure

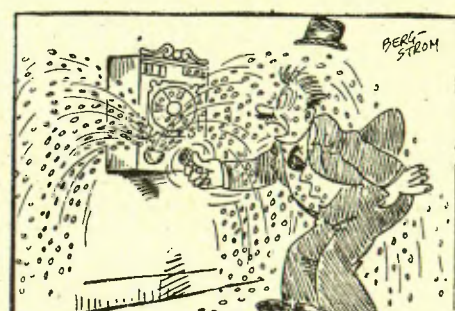
burguesa i a les probables places de professor de les Escoles de Belles Arts.

L'artista que reeixia en una Juana la Loca, en una Rendició de Gerona, en uns Héroes del Bruch, o amb una Campana de Huesca, històricament més o menys autèntics, quedava consagrat com a artista indiscutible, i des d'aquell moment cotitzable en el ric ambient burgès barceloní, que pagava, estímulava i ajudava aquell art intervingut, que enaltia la bestiesa i el mal gust del qui més podia, del qui més diners tenia.

L'artista sols creava independentment, per a ell mateix o per un cercle molt reduït d'amics entesos. El veritable creador, sense

— Prou! Un de nosaltres fa trampa! —

EL MIRACLE

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYO, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

AUTO-LITE BATTERIES

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETÈNCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓ ELÈCTRICA, S. A.
GARATGE ELÈCTRIC MOIÀ, 6 i 8

La República contra el Feix

Text íntegre del «Llibre Blanc»

(Traduït expressament per a MIRADOR, de l'edició diplomàtica oficial)

El llibre Blanc del Govern espanyol és un document que, temps a venir, tindrà una extraordinària importància històrica: si es realitzen els terribles esdeveniments que s'anuncien. Aquest text palesarà que pogueren ésser evitats; si la pau s'afirma, el llibre Blanc haurà estat el seu més ferm suport.

En altres països on hi ha publicacions especialitzades, aquest text no es publicaria en una revista més aviat literària com la nostra. A Catalunya, però, no pot voltar que ens hàgim decidit a inscriure-lo a MIRADOR, segurs que els nostres lectors ens agrairan que els donem avui aquest document a l'entorn del qual gira tota la política europea i l'esdevenidor del món.

I

Lletra tramesa el 10 d'agost del 1936 per S. E. l'Ambaixador d'Espanya a París, senyor Alvaro de Albornoz, a S. E. senyor Yvon Delbos, Ministre dels Afers Estrangers de França.

«Núm. 547.

París, 10 d'agost del 1936.

Senyor Ministre:

Per ordre del meu Govern tinc l'honor de portar a coneixença de V. E. certes consideracions que suggereix el comunicat relatiu als afers d'Espanya, publicat després del Consell de Ministres celebrat el 8 de l'actual.

D'antuvi vull donar-vos la seguretat formal que el Govern francès trobarà per part del meu Govern una col·laboració lleial i íntegra en la mesura compatible amb la protecció dels interessos vitals del país, per a evitar que els esdeveniments d'Espanya esdevinguin l'origen de dificultats d'ordre internacional de les quals ningú no podria ignorar la gravetat. El Govern de la República resta tan fermament fidel a la causa de la pau com en el passat, i permeteu-me de recordar a aquest propòsit la prova que acaba de donar del seu esperit de conciliació quan a conseqüència de determinades dificultats sorgides a Tànger va ordenar als vaixells de guerra que sortissin del port d'aquesta ciutat, sense admetre per això ni un sol moment que sigui posat en dubte el seu ple i enter dret a mantenir-los-hi.

Malgrat aquest esperit de conciliació, del qual ha donat ja proves positives, el meu Govern lamenta no poder adherir-se a la interpretació del principi de la no intervenció que sembla derivar dels termes del «comunicat» suara esmentat.

No és sense sorpresa i amargor que el meu Govern constata la necessitat en què es veu de recordar amb energia que la situació actual d'Espanya no podria ésser de cap manera assimilada a un conflicte d'ordre internacional. Es tracta d'una qüestió estrictament interior, creada per la revolta d'una part de l'exèrcit que el Govern s'apressa a reprimir amb els seus propis mitjans restablint així la normalitat. És per això que no podria deixar passar, sense formular la reserva més formal, la interpretació del principi de la no intervenció donada en el «comunicat» i consistent a suspendre les exportacions d'armes al Govern espanyol.

La suspensió de l'exportació d'armes al Govern espanyol, just en el moment que en té especialment necessitat per a restablir la normalitat jurídica en el seu propi territori, lluny d'ésser conforme amb el principi de la no intervenció, constitueix una intervenció força efectiva en els afers interiors d'Espanya. En efecte, podria comportar el resultat de fer durar les circumstàncies anormals actuals més temps que si el meu Govern no estigués privat, per aquesta mesura, dels mitjans d'acció que hauria pogut normalment procurar-se a França sense recórrer a cap mesura d'excepció.

La no intervenció, segons el criteri del meu Govern, exigiria pel contrari el manteniment estricte i escrupolós del règim normal de les relacions de tota mena amb el Govern espanyol. Tot canvi d'aquest règim, ja sigui reduint excepcionalment la possibilitat normal que ofereix al Govern per a l'adquisició d'armes a França o bé sigui donant als rebels (hipòtesi inconcebible) facilitats a aquest mateix efecte, constituiria sens dubte una intervenció caracteritzada, per tal com seria de mena adequada per a modificar el curs que la situació actual hauria seguit si el règim normal de relacions comercials no hagués estat canviat.

El meu Govern s'ha assabentat pel «comunicat» que el Govern francès ha sotmès a les potències interessades el text d'un conveni fixant les regles precises que permetrien de fer eficaces les obligacions comunes en matèria de no intervenció. Sense tenir coneixença de les disposicions contingudes en aquest projecte de conveni, el Govern espanyol no es troba en situació de formular observacions al seu respecte. Si aquest projecte prenia el punt de vista més amunt examinat a propòsit de la no intervenció, és a dir si preveia una suspensió concertada d'exportació de material de guerra al Govern espanyol, aquest hauria de formular al seu respecte la mateixa reserva que la indicada en el paràgraf precedent amb relació a la resolució adoptada pel Govern francès el 8 de l'actual.

El Govern espanyol està disposat a reconèixer els avantatges que aquesta convenció presentaria, notablement com a mitjà per a prevenir complicacions internacionals de caràcter general. És per això que, inspirant-se en els sentiments esmentats al començament d'aquesta lletra i sota el benefici de la reserva de principi enunciat al paràgraf anterior, el meu Govern estaria disposat a

col·laborar lleialment en l'aplicació d'una tal convenció en la mesura que fos possible per a ell de fer-ho sense comprometre els interessos del seu país. Creu, però, indispensable atreure l'atenció del Govern francès sobre la importància decisiva que presenten, d'un costat, el termini dins el qual el conveni podria ésser en vigència, i de l'altre l'eficàcia de les garanties de la seva estricta aplicació.

El factor temps presenta un interès tot particular, sobretot després de la resolució adoptada pel Govern francès el 8 de l'actual i l'actitud concordant adoptada per altres Governos. No podrà amagar-se a la vostra clarividència l'extrema gravetat que pot presentar per al Govern espanyol la prolongació, àdhuc per una durada molt curta, d'una situació en la qual determinats Governos haurien pres ja mesures prohibint l'exportació de material de guerra al Govern espanyol, mentre que d'altres que haurien igualment d'adherir-se a la convenció projectada conservin tota llur llibertat d'acció en la matèria.

Quant a l'eficàcia de les garanties, el meu Govern desitja de moment i fins a una informació més ampla de la qual pugui disposar, reduir-se a atreure la vostra atenció sobre els greus riscos als quals pot donar lloc la convenció si no va acompanyada de garanties d'execució de plena eficàcia. No seria exagerat afirmar, segons la meua opinió, que una tal convenció sense garanties eficaces d'execució no solament mancava la seva finalitat, ans bé podria constituir per ella mateixa una nova font de dificultats.

Vulgueu rebre, senyor Ministre, la seguretat de la meua alta consideració.

(Signat) Alvaro de Albornoz.

II

Lletra tramesa el 15 d'agost del 1936 per S. E. l'Ambaixador d'Espanya a París, senyor Alvaro de Albornoz, a S. E. senyor Yvon Delbos, Ministre dels Afers Estrangers de França.

«Núm. 553.

París, 15 d'agost del 1936.

Senyor Ministre:

En la lletra que he tingut l'honor d'adreçar-vos el 10 de l'actual amb el núm. 547, em permetia insistir sobre la importància especial que el meu Govern donava que la convenció de no intervenció en els afers d'Espanya, de la qual el Govern francès ha pres la iniciativa, pogués entrar en vigència dins el termini més curt possible. Vaig creure que havia principalment d'atreure la vostra atenció sobre els perills que podia presentar la prolongació d'un estat de coses en el qual certs Governos, entre ells el Govern francès, s'havien prohibit ja tota exportació de material de guerra a Espanya, mentre que d'altres que haurien igualment d'adherir-se a l'esmentada convenció conserven a aquest efecte una total i completa llibertat.

Tanmateix el meu Govern es veu obligat a constatar amb sentiment que aquesta situació perillosa dura ja, malgrat dels esforços del Govern francès, des de fa una setmana.

El meu Govern m'ha encarregat de reiterar a V. E., molt amicalment i amb fermesa, les preocupacions que li causa un tal estat de coses. Veu amb sentiment que cada dia escolat no fa més que reduir les possibilitats, per a la convenció projectada, d'assolir la finalitat que havia inspirat la iniciativa francesa; i àdhuc comença a demanar-se si el termini transcorregut no ha compromès ja tota possibilitat seriosa d'arribar a un resultat conforme a les intencions del Govern francès.

En aquestes condicions el meu Govern considera necessari no solament mantenir les reserves de principi ja formulades sobre el fons de la iniciativa francesa, ans bé de formular-ne igualment sobre la seva execució pràctica.

Vulgueu rebre, senyor Ministre, la seguretat de la meua alta consideració.

(Signat) Alvaro de Albornoz.

III

Resposta de S. E. senyor Yvon Delbos, Ministre dels Afers Estrangers de França, a S. E. senyor Alvaro de Albornoz, Ambaixador d'Espanya a París (1).

«Senyor Ambaixador:

El Govern francès no ha deixat d'examinar amb la més seriosa atenció les comunicacions que V. E. ha tingut a bé d'adreçar-me el 10 i el 15 d'aquest mes. Ha pres coneixença amb satisfacció de la declaració segons els termes de la qual trobarà per part del Govern de la República Espanyola una col·laboració lleial i íntegra en tota la mesura compatible amb els interessos vitals del país per a evitar que els esdeveniments d'Espanya no esdevinguin l'origen de dificultats d'ordre internacional. Aprecia altament l'esperit de conciliació del qual aquest Govern ha donat prova repetidament i de manera especial quan els incidents sobrevinguts a Tànger.

Per a dissipar certes aprensions palesades per V. E., ha de confirmar-li que no ha passat mai pel seu pensament d'assimilar la situació actual d'Espanya a un conflicte d'ordre internacional. Però tenia el deure de demanar-se si un tal conflicte no anava pas a sorgir d'aquesta situació.

Tanmateix els moviments d'opinió i l'emoció que en aquesta avinentesa s'han exterioritzat en una gran part del món, llur diversitat i llur amplitud, justifiquen en aquest respecte les més serioses inquietuds. És per a defensar la causa de la Pau—a la qual el Govern de la República Espanyola és, com diu V. E., fermament fidel—que ha considerat que les potències estrangeres havien d'abstenir-se de tota ingerència en els afers interiors d'Espanya.

Ha estimat que d'un acord realitzat d'acord amb aquest principi i de les mesures concertades que en derivin, no podia resultar, donades les circumstàncies de fet i el risc de trameses considerables als rebels, cap detriment per al Govern de la República Espanyola. Està persuadit, pel contrari, que

Una esquadreta d'avions Junkers vola damunt les nostres posicions.

allunyar el risc de complicació internacional és facilitar el retorn d'un estat de coses normal a Espanya.

Dóna al bon resultat de les negociacions iniciades a aquest efecte una tal importància que es veu obligat a prendre, en allò que es refereix a les exportacions destinades a Espanya, la decisió que ha provocat les remarques de V. E. L'ha adoptat amb la convenció que constituïa una condició prèvia indispensable a l'èxit de les seves gestions.

Qualsevulla reserva que comportin les consideracions exposades per V. E. a propòsit de la posició del Govern francès, aquest no està menys d'acord amb ella per a reconèixer que la valor d'una declaració de no intervenció depèn essencialment de la seva ràpida entrada en vigència i de l'eficàcia de les garanties previstes per a la seva estricta aplicació. És per això que ha multiplicat en aquest sentit els seus esforços als quals s'ha associat el Govern britànic.

Tal com ja he tingut oportunitat de donar-ne la seguretat a V. E., el Govern francès no ha perdut mai de vista aquesta doble consideració en els esforços que realitza prop dels altres Governos europeus. Tal com vós en paleseu el desig, continua la seva acció apremiant per al més immediat assoliment, en efecte indispensable, d'una iniciativa que han inspirat a l'ensens la seva preocupació pel manteniment de la pau i els seus sentiments d'amistat envers la República Espanyola.

Vulgueu rebre, senyor Ambaixador, la seguretat de la meua altíssima consideració.

(Signat) Yvon Delbos.

IV

Paraules pronunciades per S. E. el Ministre dels Afers Estrangers Julio Alvarez del Vayo, Representant d'Espanya, en la seva intervenció davant l'Assemblea de la S. de N. el 25 setembre 1936.

«En les notes que en nom del meu Govern he tingut l'honor de fer arribar a les potències signatàries de l'acord de no intervenció i que jo poso a la disposició del Secretariat de la S. de N. perquè les faci conèixer als membres de la Societat, aquesta política de no intervenció és expressament denunciada com un bloqueig de fet del Govern espanyol.

Aquestes notes, així com les altres que s'hi adjunten, donen les proves de la manera com l'acord de no intervenció s'ha posat en pràctica. No vull cansar l'Assemblea amb la narració dels fets aplegats en aquests documents.»

Nota del Govern espanyol a les Potències signants de la declaració de «no intervenció».

«Madrid, 15 de setembre de 1936.

Senyor Ambaixador:

Tinc l'honor de fer-vos conèixer el que segueix amb el prec que vulgueu informar-ne el vostre Govern:

Primer. Amb data d'avui el Govern espanyol ha tramès als Governos d'Alemanya, d'Itàlia i de Portugal les notes de les quals tinc l'honor de donar-vos còpia adjunta. Els fets que s'hi consignen provenen que l'acord de no intervenció ha tingut com a resultat en la pràctica el bloqueig del Govern legítim. Mentre que contractes de compra d'ar-

mes ultims pel Govern espanyol molt abans de l'entrada en vigència de l'acord de no intervenció han estat anul·lats, els rebels segueixen, àdhuc després de la signatura d'aquest acord per les potències, rebent de l'exterior material de guerra de tota mena.

Segon. Els fets contradiuen les afirmacions oficials dels països «intervencionistes» en el sentit d'una execució vigorosa de l'acord de no intervenció. Hi hauria prou amb recordar les declaracions fetes per una d'aquestes Potències la qual no ha dubtat a mantenir que aviadors que formen part del servei actiu de la seva aviació militar i que han estat detinguts a conseqüència d'un aterratge forçat, eren aviadors espanyols.

D'altra part l'actitud adoptada al Comitè de Control de Londres per certes Potències ha estat prou significativa, donant lloc a la demanda formulada des de diferents costats perquè hom exigeixi d'una manera apremiant que tots els que han signat aquest acord es pronuncin respecte de la seva aplicació de manera clara i sense equívocs.

Tercer. Tot observador imparcial reconeix (i en això han coincidit les apreciacions més autoritzades emeses fora d'Espanya durant les primeres setmanes de la rebel·lió) que la sublevació dels quadres militars recolzada únicament pels vestigis feudals de la societat i privada en absolut de tot suport popular hauria estat ofegada en l'estat embrionari per l'empenta de la immensa majoria del poble espanyol si els rebels no haguessin pas beneficiat, de manera creixent, de l'ajut armat d'Alemanya i d'Itàlia, així com de la cooperació d'altres factors ben coneguts de complicitat.

En la impossibilitat d'aplegar per a la rebel·lió contingents espanyols, els generals facciosos, a més d'assegurar-se l'ajut estranger, han acudit a reclutar tropes mercenàries del Marroc, mobilitzades contra el poble espanyol precisament a causa de llur reputació sanguinària; aquest procediment hauria hagut per ell mateix d'escandalitzar el món civilitzat.

Oficialment es podrà desconèixer que aquests fets, tant en què es refereix al recrutament de tropes del Marroc com en allò que fa referència a la importació de material de guerra a la zona espanyola del Marroc, constitueixen una infracció flagrant de les regles establertes en els estatuts en vigència, des de l'Acta d'Algeciras fins el Tractat franco-espanyol del 1912. Per la resta aquest punt de vista està confirmat per la pròpia actitud del Soldat.

Quart. Les coses han arribat a tal punt que el Govern constitucional d'Espanya ha cregut que havia d'adreçar-se al vostre Govern, com signant de l'acord de no intervenció, per a demanar-li si s'ha donat compte que l'embarcament de l'exportació d'armes a un Govern legítim i la tolerància de fet d'una intervenció directa per part d'Itàlia i d'Alemanya a profit dels facciosos, són a punt de crear un precedent d'extrema gravetat en l'ordre internacional; el començament d'una nova era a Europa que permet a determinats Estats afectes a un règim de força, d'imposar impunement, en mig del silenci internacional, llur ideologia i llurs concepcions de l'Estat a un altre país mantenint-hi la guerra civil o donant un ajut armat als insurgents.

Cinquè. El Govern espanyol, convençut que el vostre Govern no voldrà pas admetre una violació talment inaudita del dret i de les pràctiques internacionals que serviria de base a una política que produiria a Europa la llei de la violència sense fre i posaria en greu risc la pau mundial donant un cop de mort al principi de la seguretat col·lectiva, demana que s'aixequi l'embarcament establert sobre l'exportació d'armes destinades al Govern espanyol i la prohibició rigorosa de proporcionar material de guerra als rebels.

En assabentar V. E. de ço que precedeix, us prego de creure en la meua alta consideració.

(Signat) Julio Alvarez del Vayo.

VI

Nota del Govern espanyol al Govern d'Alemanya.

«Madrid, 15 setembre del 1936.

Senyor Encarregat de Negocis:

Tinc l'honor de pregar-vos que tingueu a bé de comunicar ço que segueix al Govern del Reich:

Des del començament de la rebel·lió militar, el Govern espanyol ha acumulat proves, constatant que els rebels sublevats contra el Govern espanyol gaudien d'un ajut constant que consistia en el subministre d'armes, municions i homes, enviats des d'Alemanya.

De tot el material que el Govern espanyol ha aconseguit reunir, malgrat el caràcter clandestí de la intervenció, em limito a esmentar alguns dels fets més importants.

Primer. El 9 d'agost un trimotor alemany Junkers 52 aterrà a l'aeròdrom de Barajas (Madrid). Un dels membres de la tripulació baixà un moment per parlar amb el radiotelegrafista d'un dels Junkers 52 que aleshores feia el tràfic de passatgers entre Madrid i Berlín amb molts més apa-

rells que els de servei ordinari per raó de les facilitats donades pel Govern espanyol al de Berlín a fi que els individus alemanys residents a Madrid poguessin sortir d'Espanya per via aèria. El dit tripulant, després d'haver parlat amb el radiotelegrafista, retornà a bord, l'avió enmig de l'estupefacció del personal de l'aeriport enfilà el vol, i clarament es pogué apreciar que no es tractava d'un avió civil sinó d'un aparell proveït de torres superior i inferior.

El migdia del mateix dia aterrà novament, per manca d'essència, a l'aeròdrom d'Azuaga, on fou apresat amb la seva tripulació, composta de quatre alemanys, per un avís militar espanyol.

L'avió tenia a bord uns bidons buits els quals palesaven que havia fet un vol molt més llarg que el del trajecte normal, raó per la qual s'havia vist obligat en el curs del vol a reomplir els dipòsits de benzina. L'avió Junkers 52 de tipus militar estava absolutament desprovist de tota instal·lació per a passatgers i tal com vingué es troba en poder del Govern espanyol, que no l'ha utilitzat en absolut.

Segon. El dia següent, 10 d'agost, un altre avió Junkers 52, s'aproximà a l'aeròdrom de Los Alcázares, i demanà per ràdio si aquest aeròdrom estava en poder del Govern o dels rebels. Quan li fou contestat que l'aeròdrom era «del Govern» féu un viratge complet, sense poder ésser perseguit pels avions de caça que s'hi trobaven a causa de la seva més gran velocitat. Aquest avió volà primer amb direcció Nord i el seu pas per moltes localitats ha estat assenyalat; després es dirigí cap al Sud i acabà per trobar la direcció que li convenia. En el curs del seu vol demanà incessantment indicacions a l'aeròdrom de Sevilla.

Tercer. A partir d'aquesta data es començà a veure sobre tots els fronts on es troben les forces del Govern, esquadres de tres trimotors Junkers, sense que hagi estat possible controlar el seu nombre total, que no obstant és prou elevat i augmenta cada dia. La primera vegada que l'aeròdrom de Getafe ha estat bombardejat han estat vistos en ple dia damunt Madrid, com tothom ha pogut constatar-ho, cinc trimotors Junkers entrenant-se per al bombardeig de la capital d'Espanya.

Quart. El Govern espanyol coneix exactament, com és natural, el nombre dels avions rebels en el moment que es produí l'aixecament. Els rebels no comptaven aleshores més que amb quinze aparells Bréguet XI, XIX que estaven assignats a les forces aèries d'Àfrica. A causa de la sublevació de Sevilla, tres trimotors Fokker de l'esquadra del Sahara i un Douglas de la «L. A. P. E.» caigueren en poder dels rebels. La resta del material de Sevilla, així com el dels aeròdroms sublevats de Logrony i León, estava exclusivament formada per Bréguets XIX i una esquadreta de Neuport 52.

Però avui, els que ataquen les forces que defensen la causa del Govern legítim no són pas aquests aparells, amb els quals l'aviació rebel començà la seva sublevació. Són d'altres molts més poderosos vinguts en gran part d'Alemanya i que cada dia arriben en major nombre.

Cinquè. Alguns corresponents de la premsa mundial han confirmat, en llurs informacions tramesses als diaris i provinents de les capitals rebels on han estat testimonis personals dels fets, el subministre constant d'avions a favor dels rebels.

En el diari anglès *News Chronicle*, del 4 de setembre, hi és descrita amb tots els detalls l'arribada a l'aeriport de Sevilla de 12 avions de caça alemanys, de l'últim model Gerhart Fieseler. Gerhart Fieseler, personalment, s'encarregà d'organitzar l'expedició i ha estat vist en el curs del migdia del 27 d'agost en el hall de l'Hotel d'Anglaterra, a Sevilla, abillat amb l'uniforme dels pilots espanyols.

L'enviat del *Times* a Hendaya escriu el 26 d'agost:

«Els rebels de Burgos han rebut ahir 21 avions Junkers nous, amb els quals han efectuat el bombardeig de dos aeròdroms dels voltants de Madrid.»

El corresponent diplomàtic del *News Chronicle* escriu el 7 de setembre:

«Es evident que els rebels reben encara subministres de guerra provinents de països que ja han imposat la prohibició de tal classe d'exportacions.»

Sisè. Gràcies a la cooperació de certs factors amagats ben coneguts, els vaixells alemanys «Kamerun» i «Visberg» han pogut descarregar ràpidament llur feixuga càrrega al moll de Santa Polònia, en el centre mateix de Lisboa. Hi havia petroli, tancs lleugers, avions desmuntats, bombes i granades de mà. El personal de la Duana havia estat substituït per artillers portuguesos. Camions situats al moll de Lisboa transporten el material de guerra a Badajoz i Salamanca.

El conjunt d'aquests fets testimonia l'existència d'un ajut armat als rebels espanyols i com són incompatibles amb les normes del Dret internacional, el Govern espanyol formula la seva més enèrgica protesta.

Aprofito aquesta avinentesa per a renovar-vos la seguretat de la meua distingida consideració.

(Signat) Julio Alvarez del Vayo.

(1) Lletra rebuda el 20 d'agost de 1936.

(Segueix a la pàg. 7)

FITO
CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 14656